

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Heikki Ranua

TILINPÄÄTÖSANALYYSI: KOLME TILITOIMISTOA

Talenom , Rantalainen ja
Visma Services Teemuaho

Liiketalous ja matkailu

2011

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Heikki Ranua
Opinnäytetyön nimi	Tilinpäätösanalyysi: Kolme tilitoimistoa
Vuosi	2011
Kieli	suomi
Sivumäärä	52 + 9 liitettä
Ohjaaja	Mika Ylinen

Tässä opinnäytetyössä vertailin kolmen eri tilitoimiston taloudellista tilannetta vakavaraisuuden, kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukujen avulla. Tavoitteeni oli verrata Talenomin, Rantalaisen ja Visma Services Teemuahon taloudellista tilannetta toisiinsa. Työssäni ei ollut toimeksiantajayritystä. Tilasin kaikkien kolmen yritysten tilinpäätösasiakirjat Patentti- ja Rekisterihallinnolta.

Työn teoriaosat kokosin eri lähteistä. Työssäni käytin hyväksi aiheesta kirjoitettuja kirjoja ja elektronisia julkaisuja. Työn tutkimusosassa sovelsin teoriaosien asioita laatimalla kolmen tilitoimiston tuloslaskelmasta ja taseesta oikaistut tuloslaskelmat ja oikaistut taseet. Oikaistujen tuloslaskelmien ja oikaistujen taseiden avulla laskin yritysten taloudellista tilannetta kuvaavat tunnusluvut.

Tilinpäätösanalyysin avulla yritysten taloudellisesta tilanteesta saadaan käyttökelpoisempaa informaatiota kuin pelkästä tilinpäätöksestä. Työssäni mukana olevat tilitoimistot ovat kooltaan suuria ja ovat toistensa kilpailijoita. Paras kannattavuus tutkimissani tilitoimistossa oli Visma Services Teemaholla. Laskettujen vakavaraisuuden tunnuslukujen perusteella vakavaraisin tilitoimisto tutkimuksessani oli Rantalainen. Maksuvalmiuden tunnuslukuja tutkittaessa paras maksuvalmius oli Rantalaisella.

Avainsanat	tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius
------------	---

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

ABSTRACT

Author	Heikki Ranua
Title	Financial Statement Analysis: Three Accounting Companies
Year	2011
Language	Finnish
Pages	52 + 9 Appendices
Name of Supervisor	Mika Ylinen

In this thesis the financial situation of three different accounting companies were studied by using ratios of financial solidity, liquidity and profitability. The objective was to compare the financial situation of Talenom, Rantalainen and Visma Services Teemuaho to each other. The financial statements were obtained from National Board of Patents and Registration of Finland.

The theoretical study of the thesis was compiled from different sources using books and electronic publications. The empirical part of this thesis was created by using information in the theoretical study. The key figures representing the financial state of the companies were constructed by using modified income statements and balance sheets.

Key figure analysis gave more usable information than the financial statement about the financial situation of the company. Visma Services Teemuaho had the best profitability. Rantalainen had the best financial solidity and liquidity.

Keywords	Financial Statement, Financial Statement Analysis, Profitability, Financial Solidity, Liquidity
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	6
1 JOHDANTO	8
1.1 Tutkimuksen taustaa ja motivaatio	8
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset	8
1.3 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto	9
1.4 Tutkimuksen rakenne	9
2 TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTA JA SISÄLTÖ	10
2.1 Tilinpäätöksen yleisperiaatteet	10
2.2 Tilinpäätöksen laatimisaika	11
2.3 Tuloslaskelma	11
2.4 Tase	13
2.5 Rahoituslaskelma	14
2.6 Liitetiedot	16
2.7 Toimintakertomus	16
2.8 Vuosikertomus	17
2.9 Tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt	17
2.10 Tilintarkastuskertomus	18
2.11 Konsernitilinpäätös	19
2.12 IFRS-tilinpäätös	20
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	22
3.1 Tilinpäätösanalyysin määritelmä	23
3.2 Tilinpäätös-oikaisujen tavoitteet	23
3.3 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät	24
3.4 Tilinpäätöksen oikaisu	25
3.4.1 Tuloslaskelman oikaiseminen	26
3.4.2 Taseen oikaiseminen	29
3.5 Tunnusluvut ja niiden tulkinta	31
3.5.1 Kannattavuuden tunnusluvut	31
3.5.1.1 Sijoitetun pääoman tuotto-%	32
3.5.1.2 Oman pääoman tuotto-%	33

3.5.1.3	Käyttökate	33
3.5.2	Vakavaraisuuden tunnusluvut	34
3.5.2.1	Omavaraisuusaste	34
3.5.2.2	Nettovelkaantumisasesteprosentti	35
3.5.2.3	Suhteellinen velkaantuneisuus	36
3.5.3	Maksuvalmiuden tunnusluvut	36
3.5.3.1	Quick ratio	37
3.5.3.2	Current ratio	37
3.6	Tilinpäätösanalyysin ongelmia	38
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	39
4.1	Kohdeorganisaatioiden esittely	39
4.1.1	Talenom	39
4.1.2	Rantalainen	39
4.1.3	Visma Services Teemuaho	40
4.2	Tutkimusmenetelmän valinta	40
4.3	Tutkittavan ryhmän rajaus	41
4.4	Aineiston keruu	41
4.5	Tutkimuksen luotettavuus	41
5	TUTKIMUSTULOKSET	43
5.1	Kannattavuuden tunnusluvut tilioimistoissa	43
5.2	Vakavaraisuuden tunnusluvut tilioimistoissa	45
5.3	Maksuvalmiuden tunnusluvut tilioimistoissa	46
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	48
	LÄHTEET	51
	LIITTEET	53

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

- Kuvio 1.** Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava
s. 12
- Kuvio 2.** Tasekaava
s. 14
- Kuvio 3.** Suora rahoituslaskelmamalli
s. 15
- Kuvio 4.** Tilinpäätösanalyysin käyttäjät ja tilinpäätösinformaatio yrityksen taloudellisesta tilasta
s. 25
- Kuvio 5.** Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman runko
s. 28

LIITELUETTELO

LIITE 1. Talenom konsernin oikaistu tuloslaskelma

LIITE 2. Talenom konsernin oikaistu tase - vastaavaa

LIITE 3. Talenom konsernin oikaistu tase - vastattavaa

LIITE 4. Visma Services Teemuaho Oy:n oikaistu tuloslaskelma

LIITE 5. Visma Services Teemuaho Oy:n oikaistu tase - vastaavaa

LIITE 6. Visma Services Teemuaho Oy:n oikaistu tase - vastattavaa

LIITE 7. Rantalainen Oy IA Internationalin oikaistu tuloslaskelma

LIITE 8. Rantalainen Oy IA Internationalin oikaistu tase - vastaavaa

LIITE 9. Rantalainen Oy IA Internationalin oikaistu tase - vastattavaa

1 JOHDANTO

Tilinpäätösanalyysi perustuu virallisten tilinpäätöstietojen sijasta oikaistuihin tilinpäätöstietoihin. Silloin analyysin tuloksiin voidaan luottaa enemmän ja tämän johdosta eri yritysten välinen vertailu on myös luotettavaa. Tämän takia yritysten tuloslaskelmat ja taseet on oikaistava vastaamaan todellista taloudellista tilannetta. Oikaistujen tuloslaskelmien ja taseiden luotettavuus riippuu siitä, kuinka paljon tietoa yrityksistä on käytettävissä, ja missä laajuudessa oikaisut suoritetaan. (Laitinen, Luotonen 1996: 34)

Tilitoimisto on taloushallinnon asiantuntijapalveluita tarjoava yritys. Sen on noudatettava toiminnassaan voimassaolevaa lainsäädäntöä ja hyvää tilitoimistotapaa. (Taloushallintoliitto)

1.1 Tutkimuksen taustaa ja motivaatio

Olen työskennellyt noin vuoden yhdessä tässä tutkimuksessa mukana olevassa tilitoimistossa, joten halusin verrata tämän tilitoimiston taloudellisia tunnuslukuja kahteen muuhun suureen tilitoimistoon. Halusin ottaa tähän opinnäytetyöhön mukaan kolme suurta ja kasvavaa tilitoimistoa, koska ne ovat kuitenkin vakavimmat ja suurimmat kilpailijat toisilleen. Näiden tilitoimistojen taloudellisten tunnuslukujen vertaaminen toisiinsa on mielekästä.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset

Opinnäytetyössäni vertailen kolmen eri tilitoimiston kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta tunnuslukujen avulla. Tässä analyysissä mukana olevat tilitoimistot ovat kooltaan suuria verrattuna keskimääräiseen tilitoimistoalan yritykseen. Analyysin tilitoimistot ovat Talenom, Visma Services Teemuaho ja Rantalainen. En halunnut ottaa opinnäytetyöhön mukaan tilitoimistoalan perinteisiä pieniä yrityksiä, joita on määrällisesti eniten, vaan halusin nimenomaan verrata Suomen suurimpien tilitoimistojen taloudellista tilaa toisiinsa. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajayritystä, vaan tutkin ja vertailen omasta mielenkiinnosta kolmen suuren tilitoimiston taloudellisia tunnuslukuja.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto

Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Olen valinnut harkinnanvaraisesti analyysiin otettavat tilitoimistot. Analysoin tutkimuksessani oikaistujen tuloslaskelmien ja taseen perusteella tilitoimistojen taloudellisia tunnuslukuja. Analyysiin tarvittavat tilinpäätösasiakirjat olen ostanut Patentti- ja Rekisterihallinnolta.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Opinnäytetyön teoriaosat olen kirjoittanut tilinpäätöksen laadinnasta ja sisällöstä sekä tilinpäätöksen analysoinnista. Tilinpäätöksen laadinta ja sisältö -luvussa olen käsitellyt tilinpäätöksen laadinnan yleisiä periaatteita ja tilinpäätöksen sisältöä, eli mitä osia tilinpäätökseen kuuluu. Tilinpäätösanalyysi -luvussa käyn läpi tunnuslukuihin tarvittavat tuloslaskelman ja taseen oikaisut. Lisäksi käyn läpi muutamia tunnuslukujen laskentakaavoja. Olen perehtynyt aiheesta kirjoitettuihin kirjoihin ja Internetissä oleviin tietoihin sekä aiemmin tehtyihin opinnäytetöihin sekä pro gradu -tutkielmiin.

Tutkimuksen toteutus -luvussa käyn läpi, miksi olen valinnut tähän opinnäytetyöhön juuri nämä tilitoimistot ja esittelen myös nämä tilitoimistot lyhyesti.

Opinnäytetyön tutkimustulokset -luvussa lasken oikaistujen tuloslaskelmien ja taseiden perusteella kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja sekä analysoin niitä.

Opinnäytetyön luvussa Johtopäätökset, käyn läpi vielä koko tilitoimistoalaa koskevia taloudellisia suuntauksia ja toimialan tulevaisuuden yleistä taloudellista tilannetta. Lisäksi pohdin toimialaraportin valossa, mitä uhkia ja mahdollisuuksia tilitoimistoalalla on tulevaisuudessa.

2 TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTA JA SISÄLTÖ

Jokaisen yrityksen on tilikauden päätyttyä laadittava tilinpäätös, johon sisältyy KPL (kirjanpitolaki) 3:1:n mukaan tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma (lukuun ottamatta pienet kirjanpitovelvolliset) sekä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedot. Näiden lisäksi tulee yrityksen laatia myös toimintakertomus, mikäli yritys on listattu pörssiyhtiö tai yritys ylittää pienen kirjanpitovelvollisen rajat. Pieneksi kirjanpitovelvolliseksi lasketaan ne yritykset, joissa sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella seuraavista rajoista enintään yksi ylittyy. Rajoina pidetään liikevaihtoa 7 300 000 €, taseen loppusummaa 3 650 000 € tai palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (Lindfors 2008: 83)

2.1 Tilinpäätöksen yleisperiaatteet

Tilinpäätöksessä vaaditaan kahden yleisperiaatteen soveltamista. Nämä ovat oikeiden ja riittävien tietojen antaminen sekä yleisten tilinpäätösperiaatteiden noudattaminen. Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on annettava oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Mikäli kirjanpitolakia noudattaen laadittu tase ja tuloslaskelma eivät anna oikeaa ja riittävää kuvaa, on kuvan muodostuminen ulkopuoliselle lukijalle varmistettava antamalla tarvittava määrä liitetietoja. Kirjanpitolain 3. luvun 3 pykälässä on lueteltu yleiset tilinpäätösperiaatteet. Näitä ovat muun muassa: jatkuvuuden periaate ja varovaisuuden periaate. Jatkuvuuden periaatteella tarkoitetaan, että tilinpäätösratkaisujen lähtökohtainen oletus on, että kyseinen yritys toimii jatkuvasti. Varovaisuuden periaatteella tarkoitetaan, ettei kyseinen yritys saa liioitella tulostaan ja riskit sekä epävarmuudet on otettava huomioon riittävässä määrin. Varovaisuuden periaatteen tavoitteena on turvata kyseisen yrityksen toiminnan jatkuvuus. Kirjanpitolain mukaan yrityksen tilikauden pituus on 12 kuukautta. Tästä voidaan erityisestä syystä poiketa mikäli yritys tai elinkeinonharjoittaja hakee poikkeavaa tilikautta. Kirjanpitolain mukaan yrityksen aloittaessa tai lopettaessa tai tilikautta vaihdettaessa tilikausi saa olla pitempi tai lyhempi kuin 12 kuukautta mutta se saa olla pisimmillään 18 kuukautta. Tilikausi on yleensä kalente-

rivuosi tammikuusta joulukuuhun. Tilikausi voi myös olla niin sanottu murrettu tilikausi esimerkiksi kesäkuusta toukokuuhun. (Leppiniemi 2005: 39-41)

2.2 Tilinpäätöksen laatimisaika

Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilinpäätös katsotaan valmiiksi, kun tasekirja ja toimintakertomus on laadittu sekä allekirjoitettu. KILA (Kirjanpitolautakunta) voi erityisistä syistä myöntää lisää-
kaa tilinpäätöksen laatimiseen mutta käytännössä lisääaikaa ei voi antaa kuukautta
enempää. Mikäli yhtiöjärjestyksessä ei ole muita säännöksiä, osakeyhtiölain mu-
kaan yhtiökokous tulee järjestää kuuden kuukauden kuluessa tilinpäätöksestä.
Sitä ennen pitää suorittaa tilintarkastus. Osakeyhtiön on myös annettava veroil-
moitus viimeistään neljän kuukauden päästä tilinpäätöksestä. Verottaja voi antaa
erityisestä syystä lisääaikaa veroilmoituksen jättämiselle. (Lindfors 2008: 84)

Kirjanpitovelvollisen on allekirjoitettava ja päivättävä tilinpäätös sekä toiminta-
kertomus. Osakeyhtiön, osuuskunnan ja säätiön tilinpäätöksen allekirjoittavat sekä
hallituksen jäsenet että toimitusjohtaja. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön
tilinpäätöksen allekirjoittavat vastuunalaiset yhtiömiehet ja mahdollinen toimitus-
johtaja tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö. (Leppiniemi 2005: 43)

2.3 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma esittää historiallista tietoa kyseisestä tilikaudesta eli siitä, mitä on
tapahtunut. Se ei kerro siitä, mitä tulee tapahtumaan, vaikkakin tulevasta voidaan
tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä tähänastisen menestyksen perusteella. Tuloslas-
kelma sisältää kahdenlaisia rivejä: tuotot ja kulut. Tuotot tarkoittavat yrityksen
aikaansaannoksia, kun taas kulut ovat uhrauksia tuottojen aikaansaannosten vuok-
si. Tuloslaskelma kertoo tilikaudella syntyneen voiton ja sen miten se on ylipää-
tään muodostunut. Tuloslaskelma on rakenteeltaan yksinkertainen vähennyslaskelma. Ylhäällä ovat liiketoiminnasta saadut tuotot, joista vähennetään liiketoi-
minnasta aiheutuneet kulut. (Salmi 2010: 30-31)

Tuloslaskelmassa olevat liiketoiminnan tuotot ovat suurelta osin liikevaihtoa eli
varsinaisesta liiketoiminnasta saatuja kyseessä olevalle kaudelle kuuluvia myynti-

tuottoja. Toisaalta liikevaihdon lisäksi ne voivat olla myös liiketoiminnan muita tuottoja, kuten vuokratuottoja. Tuloslaskelmassa olevat liiketoiminnan kulut voidaan jakaa lyhytvaikutteisiin ja pitkävaikutteisiin kuluihin. Lyhytvaikutteisilla kuluilla tarkoitetaan sitä, että kulut ovat tuottaneet tulon, jota varten se on uhrattu saman kauden aikana. (Salmi 2010: 31-32)

Kirjanpitoasetus antaa kaksi vaihtoehtoista tuloslaskelman kaavaa yrityksille. Näiden lisäksi ammatinharjoittajalle, aatteellisille yhteisöille ja säätiöille ja kiinteistöyhtiöille on annettu omat kaavansa. Nämä kaksi vaihtoehtoista tuloslaskelmakaavaa ovat kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma. Kululajikohtainen tuloslaskelma on Suomessa ylivoimaisesti enemmän käytetty. Toimintokohtaista tuloslaskelmaa käyttävät Suomessa toimivat suuret kansainväliset yritykset. (Salmi 2010: 46)

LIKEVAIHTO Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos Valmistus omaan käyttöön Liiketoiminnan muut tuotot Materiaalit ja palvelut Henkilöstökulut Poistot ja arvonalentumiset Liiketoiminnan muut kulut LIKEVOITTO (-TAPPIO) Rahoitustuotot ja -kulut VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ Satunnaiset erät VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA Tilinpäätössiirrot Tuloverot Muut välittömät verot TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)
--

Kuvio 1. Kululajikohtainen tuloslaskelma kaava (Leppiniemi 2005: 89-90)

2.4 Tase

Taseen tehtävänä on antaa taseen lukijalle kuva yrityksen taloudellisesta asemasta jollakin tietyllä hetkellä. Taseessa kerrotaan yrityksen odotuksista ja myös taloushistoriasta. Tase kertoo yrityksen varallisuuden tietyllä hetkellä ja sen, millä määrin tämä omaisuus on rahoitettu omalla ja vieraalla pääomalla. Taseen perusajatus on näyttää yrityksen varat tai omaisuus (aktiivat, vastaavat) tietyssä järjestyksessä ja tietyillä arvoilla sekä toisaalta tämän varallisuuden rahoituksen lähteet ja määrät (passiivat, vastattavat). Tuloslaskelma ja tase täydentävät toisiaan informaatiolähteenä. (Salmi 2010: 35-36)

Taseen vastaavaa eli varat puolella omaisuudet luetellaan siinä järjestyksessä, kuinka kauan niiden on tarkoitus tuottaa tuloja. Vastaavaa puoli jaetaan kahteen pääryhmään, pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Näiden ero on siinä, että pysyvät vastaavat tuottavat tuloja useampana kuin yhtenä tilikautena ja vaihtuvien vastaavien tarkoitus on tuottaa tuloja yhden tilikauden aikana. (Salmi 2010: 36-38)

Taseen vastattavaa-puoli jaetaan kahteen ryhmään, omaan pääomaan ja vieraaseen pääomaan. Oma pääoma tarkoittaa omistajien yritykselleen käyttöön antamia pääomia. Omistaja voi toisaalta sijoittaa rahoja yritykseen tai omistaja voi jättää myös voittoja nostamatta. Omistaja tekee voitonjakopäätöksen aikaisempien tilikausien jäljellä olevasta ja kyseessä olevan tilikauden voitosta. Tätä kutsutaan vapaaksi omaksi pääomaksi. Osakepääomaan ja sidottuun pääomaan omistaja ei saa koskea lähinnä sen vuoksi, että sillä suojataan yrityksen velkojat. Vierasta pääomaa ovat muun muassa pankkilainat. Vieraan pääoman erottaa omasta pääomasta muun muassa siitä, että siinä on takaisinmaksupakko ja maksaminen ei ole välttämättä kovinkaan joustavaa. Vieras pääoma jaetaan lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen takaisinmaksuhetkensä mukaisesti. Pitkäaikaisen ja lyhytaikaisen vieraan pääoman raja on 12 kuukautta tasepäivästä. (Salmi 2010: 38-39)

Kaikki kirjanpitovelvolliset tekevät taseen saman peruskaavan mukaan. Pienet kirjanpitovelvolliset saavat kuitenkin poikkeuksellisesti tehdä taseen lyhennetyssä

muodossa. Taseen tehtävänä kun on antaa riittävä ja oikea kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Mikäli pelkkä tase ei siihen kykene, taseen lisäksi on annettava riittävä määrä liitetietoja. (Salmi 2010: 59)

Vastaavaa	Vastattavaa
A PYSYVÄT VASTAAVAT	A OMA PÄÄOMA
I Aineettomat hyödykkeet	I Osake, osuus- tai muu vastaava pääoma
II Aineettomat hyödykkeet	II Ylikurssirahasto
III Sijoitukset	III Arvonkorotusrahasto
B VAIHTUVAT VASTAAVAT	IV Käyvän arvon rahasto
I Vaihto-omaisuus	V Muut rahastot
II Saamiset	VI Edellisten tilikausien voitto (tappio)
III Rahoitusarvopaperit	VII Tilikauden voitto (tappio)
IV Rahat ja pankkisaamiset	B TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ
	C PAKOLLISET VARAUKSET
	D VIERAS PÄÄOMA

Kuvio 2. Tasekaava (Leppiniemi 2005: 79)

2.5 Rahoituslaskelma

Tilinpäätöksessä mukana olevan rahoituslaskelman tehtävänä on antaa selvitys varojen hankinnasta ja käytöstä tilikaudella. Tilikauden aikaiset rahavirrat tulee jakaa rahoituslaskelmassa kolmeksi ryhmäksi: liiketoiminnan rahavirrat, investointien rahavirrat ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelman tarkoituksena on antaa tilinpäätöksen lukijalle tietoja sen arvioimiseksi, miten kyseinen yritys on aikaansaanut rahavirtoja, ja mihin se on käyttänyt rahavirrat. Rahoituslaskelmalla ei ole itsenäistä asemaa tilinpäätöksessä, vaan sitä tulee tutkia osana tilinpäätöksen muodostamaa kokonaisuutta. (Leppiniemi 2005: 104)

Liiketoiminnan rahoituslaskelma näyttää, miten kirjanpitovelvollinen on pystynyt tilikauden aikana tuottamaan liiketoimintansa avulla rahavaroja toimintaedellytystensä säilyttämiseksi, tuoton maksamiseksi oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemiseksi ja lainojen takaisinmaksamiseksi käyttämättä ulkopuolisia rahoituslähteitä. Investointien rahavirrat näyttävät sen rahavirtojen käytön, jonka kirjanpitovelvollinen on toteuttanut tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. Rahoituksen rahavirrat näyttävät oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana. (Leppiniemi 2005: 104) Rahoituslaskelmamalleja on

olemassa kahdenlaisia: suora ja epäsuora. Suora rahoituslaskelma lähtee liikkeelle myynnistä saaduista tuotoista. Epäsuora rahoituslaskelma lähtee liikkeelle voitosta/tappiosta ennen satunnaisia eriä. Kirjanpitolaetakunta (KILA) suosittelee suoran rahoituslaskelman käyttöä, mutta epäsuora rahoituslaskelma on tällä hetkellä yleisemmin käytössä. (Lindfors 2008: 93-94)

Liiketoiminnan rahavirta:	
Myynnistä saadut maksut	+xx
Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut	+xx
Maksut liiketoiminnan kuluista	-xx
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/-xx
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-xx
Saadut korot liiketoiminnasta	+xx
Saadut osingot liiketoiminnasta	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/-xx
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-xx
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+xx
Myönnetyt lainat	-xx
Investoinnit muihin sijoituksiin	-xx
Lainasaamisten takaisinmaksut	+xx
Luovutustulot muista sijoituksista	+xx
Saadut korot investoinneista	+xx
Saadut osingot investoinneista	+xx
Investointien rahavirta (B)	+/-xx
Rahoituksen rahavirta:	
Maksullinen osakeanti	+xx
Omien osakkeiden hankkiminen	-xx
Omien osakkeiden myynti	+xx
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+xx
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+xx
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-xx
Rahoituksen rahavirta (C)	+/-xx
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	+/-xx
Rahavarat tilikauden alussa	xx
Rahavarat tilikauden lopussa	xx

Kuvio 3. Suora rahoituslaskelmamalli (Leppiniemi 2005: 105)

2.6 Liitetiedot

Tilinpäätöksessä olevien liitetietojen tarkoituksena on täydentää tasetta, tuloslaskelmaa ja rahoituslaskelmaa. Muun muassa kirjanpitolaissa on määräyksiä liitetiedoista. Liitetietojen avulla varmistetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta tilasta. Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi saattaa olla tarpeen esittää myös sellaisia liitetietoja, joista ei ole erikseen säädetty laissa ja asetuksissa. (Leppiniemi 2005: 104-105)

2.7 Toimintakertomus

Jokaiselta tilikaudelta on laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus. Toimintakertomuksessa tehdään selkoa monista yrityksen menestymisen ja menestymismahdollisuuksien arvioinnin kannalta tärkeistä asioista. Kaikilta kirjanpitovelvollisilta ei kuitenkaan vaadita toimintakertomusta. Toimintakertomus on laadittava, mikäli jompikumpi seuraavista edellytyksistä täyttyy: kirjanpitovelvollisen liikkeeseen laskelmilla arvopapereilla käydään pörssikauppaa tai kirjanpitovelvollista ei lasjeta pieneksi kirjanpitovelvolliseksi. Toimintakertomus vaaditaan muun muassa kaikilta asunto-osakeyhtiöiltä ja säätiöiltä asunto-osakeyhtiölain ja säätiölain nojalla. (Leppiniemi 2005: 106-107)

Mikäli yritys laatii toimintakertomuksen joko pakollisesti tai vapaaehtoisesti, siinä on kirjanpitolain mukaan esitettävä seuraavat tiedot: olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Mikäli toimintakertomus on kirjanpitolain mukaan laadittava, siinä on lisäksi ilmoitettava seuraavat tiedot: arvio kirjanpitovelvollisen merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä ja arvio kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. (Leppiniemi 2005: 107)

Toimintakertomuksen tulosta koskeviin arvioihin tulee liittää myös keskeisimmät taloudellista asemaa ja tulosta kuvaavat tunnusluvut. Tämän lisäksi tunnusluvut tulee esittää henkilöstöstä, ympäristötekijöistä ja muista kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kannalta tärkeistä seikoista. (Leppiniemi 2005: 107)

2.8 Vuosikertomus

Vuosikertomus on säännöllisesti julkaistava viesti yrityksen rahoittajille, julkiselle sanalle ja suurelle yleisölle. Vuosikertomuksella on merkittävä vaikutus yrityksen julkiseen kuvaan. Vuosikertomuksesta ei kuitenkaan ole lainsäädäntöä, mutta arvopaperimarkkina-alaissa siitä on maininta. Koska vuosikertomus on luonteeltaan julkinen, ja siinä esitetään usein monia lakisääteisiä tietoja, sitä koskee korostetusti hyvän arvopaperikauppatavan vaatimus. Vuosikertomuksessa esitetään yleensä yrityksen virallinen tilinpäätös. Tuloslaskelma sekä tase pyöristetään yleensä joko tuhansiin tai miljooniin euroihin mutta, muilta osin liitetiedot ja toimintakertomus annetaan yleensä täydellisinä. Vuosikertomus sisältää yleensä laatijayrityksen ja sen konsernin esittelyn, jossa kerrotaan muun muassa keskeisistä toimialoista ja tuotteista sekä palveluista. Lisäksi vuosikertomus sisältää yleensä toimitusjohtajan katsauksen, jossa kuvataan muun muassa yrityksen strategiaa ja sen toteutumista, sekä menestystä suhteessa odotuksiin. Vuosikertomus sisältää myös tiedot osakkeenomistajille -kokonaisuuden, joka antaa informaatiota muun muassa osakekurssista ja osakekohtaisista tunnusluvuista. (Salmi 2010: 81-82)

2.9 Tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt

Tase-erittelyitä ja liitetietojen erittelyitä ei ilmoiteta rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle vaan ne ovat yrityksen sisäisiä tilinpäätökseen liittyviä asiakirjoja. Tase-erittelyiden tarkoitus on varmentaa tase-erien sisältöä ja kirjanpidon tarkastettavuutta. Tase-erittelyt ovat yksityiskohtaisia luetteloita esimerkiksi seuraaviin ryhmiin kuuluvista eristä, hyödykkeistä ja veloista:

- pysyvät vastaavat
- vaihtuvat vastaavat
- vieras pääoma
- pakolliset varaukset

Liitetietojen erittelyiden tarkoituksena on tase-erittelyiden tavoin varmistaa tilinpäätöksen oikeellisuutta ja tarkastettavuutta. Liitetietojen erittelyitä ei tarvitse

laatia kaikista liitetiedoista, vaan vaatimus koskee vain vakuuksia ja vastuusitoumuksia. (Leppiniemi 2005: 108)

2.10 Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan on annettava tilikaudelta päivätty ja allekirjoitettu tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksessa on yksilöitävä sen kohteena oleva tilinpäätös ja siinä on ilmoitettava, mitä tilinpäätössäännöstä tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu. (Leppiniemi, Leppiniemi 2009: 418)

Jäljennös tilintarkastuskertomuksesta on liitettävä rekisteröitäväksi ilmoitettuun tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Tilintarkastuksen kohteena ovat kirjanpitovelvollisen kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus ja hallinto. Tilintarkastuskertomuksessa pitää antaa lausunnot seuraaviin asioihin:

- onko tilinpäätös laadittu kirjanpitolain ja tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti
- antaako tilinpäätös kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta
- tilinpäätöksen vahvistaminen
- tuloksen käsittelystä hallituksen tai muun vastaavan toimielimen edellyttämällä tavalla
- vastuuvapaus.

Mikäli kaikki lausunnot voidaan antaa myönteisenä, tilintarkastuskertomus annetaan tavallisesti KHT-yhdistyksen suositaman vakiomuotoisen tilintarkastuskertomuksen mukaisesti. (Leppiniemi 2005: 108-109)

Tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, mikäli yhteisön tai säätiön yhtiömies, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsen, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja tai toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on:

- syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhteisöä tai säätiötä kohtaan; tai

- rikkonut yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia tai yhteisön tai säätiön yhtiöjärjestystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä. (Leppiniemi, Leppiniemi 2009: 418-419)

2.11 Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätös on monesta juridisesti erillisestä yrityksestä muodostuvasta yritysryhmästä laadittu yhteistilinpäätös. Konsernitilinpäätöksessä yritysryhmää kuvataan ikään kuin se olisi yksi yritys. Konsernitilinpäätös saadaan aikaan, kun yksittäisten konserniin kuuluvien yritysten (emoyrityksen ja tytäryritysten) tilinpäätökset yhdistellään toisiinsa. Kun konsernikirjanpitoa ei ole, konsernitilinpäätös tehdään kaikilta osin yhdistelemällä konserniin kuuluvien yritysten erillistilinpäätökset. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 110)

Konsernitilinpäätöksen tehtäviä ovat muiden muassa antaa yleiskuva konsernikokonaisuuden tilikauden päättymispäivän taloudellisesta asemasta, antaa yleiskuva konsernikokonaisuuden tilikauden tuloksesta ja tuloksen muodostumisesta sekä antaa yleiskuva konsernikokonaisuuden varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 110)

Konsernitilinpäätökseen kuuluvat seuraavat kokonaisuudet: konsernitase, konsernituloslaskelma, konsernirahoituslaskelma ja konserniliitetiedot. Kun konsernikirjanpitoa ei laadita, tase-erittelyitä ja liitetietojen erittelyitä ei sellaisinaan liitetä konsernitilinpäätökseen. Konsernitilinpäätös kuuluu osana konsernin emon tilinpäätöstä. Konsernista ei laadita erityistä konsernitoimintakertomusta, koska emoyrityksen toimintakertomuksessa esitetään myös konsernikokonaisuutta koskevia tietoja. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 110-111)

Emoyritystä ja tytäryritystä sanotaan konserniyritykseksi. Emoyritykseksi sanotaan sellaista yritystä, jolla on määräysvalta toisessa yrityksessä. Määräysvalta perustuu yleensä omistukseen. Mikäli yhtiön eri osakkeilla on äänivaltaeroja, määräysvalta voidaan saada, vaikka omistetaan alle puolet yhtiön osakkeista.

Määräysvalta voi myös perustua sopimukseen keskeisten päätösten alistamisesta toiselle yritykselle. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 111)

Mikäli yrityksen on laadittava konsernitilinpäätös, siihen tulee sisällyttää mukaan myös osakkuusyritykset. Osakkuusyrityksessä toisella yrityksellä on huomattava vaikutusvalta toisessa yrityksessä ilman, että yritykset muodostavat konsernin. Lähtökohtaisesti osakkuusyritykseksi tulkitaan sellainen yritys, jossa toisella yrityksellä on vähintään viidesosa, mutta enintään puolet osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 111)

Konsernitilinpäätös laaditaan yhdistämällä konserniyritysten tilinpäätökset toisiinsa. Yhdistämisellä tarkoitetaan tiettyjen periaatteiden mukaan toteutettua tilinpäätösten yhteenlaskemista. Yhdistämisessä sovellettavien laskentamenettelyiden tarkoituksena on eliminoida konsernin sisäisten erien vaikutus konsernituloslaskelmaan ja konsernitaseeseen. Tarkoituksena on näin ollen kuvata konsernin yrityksistä muodostunutta kokonaisuutta konsernitilinpäätöksessä ikään kuin yritykset muodostaisivat yhden yrityksen. (Leppiniemi, Kykkänen 2005; 112)

2.12 IFRS-tilinpäätös

Kansainvälinen IFRS-normisto (International Financial Reporting Standards) ja suomalainen tilinpäätösnormisto poikkeavat rakenteeltaan ja laajuudeltaan huomattavasti toisistaan. IFRS-normisto koostuu kolmesta osasta:

- teoreettinen viitekehys, joka esittää tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat yleiset periaatteet
- tilinpäätösstandardit
- tulkintaohjeet.

Suomalainen tilinpäätösnormisto koostuu monista yksityiskohtaisista laskentäsäännöksistä. Suomessa yleiset kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat pakottavat säädökset sisältyvät kirjanpitolakiin, kirjanpitoasetukseen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin. Näiden lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriön yhtey-

dessä toimii kirjanpitolauslautakunta, joka antaa ohjeita ja lausuntoja hakemuksen perusteella kirjanpitolaain soveltamisesta. Kirjanpitolauslautakunta antaa lisäksi myös yleisiä neuvoja ja ohjeita kirjanpidon pitämisestä tarkoituksenaan hyvän kirjanpitotavan edistäminen. Kirjanpitolauslautakunnassa on myös IFRS-jaosto, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta. Kaikkien näiden lisäksi erityislainsäädäntö täydentää näitä yleissäännöksiä. Esimerkiksi osakeyhtiölakiin on kirjattu tilinpäätöstä koskevia määräyksiä. (Kallunki 2008: 18)

IFRS-tilinpäätös sisältää seuraavat osat: taseen, tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot. (Kallunki 2008: 24)

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Yrityksen taloudellisen tilan arvioinnista on tullut entistä suurempi osa talouden päätöksentekoa. Yrityskauppatilanteet, sijoituspäätökset ja yrityksen konkurssiriskin arviointi vaativat päätöksentekijältä luotettavaa informaatiota yrityksen taloudellisesta tilasta. (Kallunki, Kyllönen 2007: 13)

Tilinpäätösanalyysijä tehdään monin eri tavoin, koska tiedon tarve yrityksen taloudesta on hyvin monipuolista. Tilinpäätösanalyysin laajuus vaihtelee koko toimialan kattavasta analyysistä yksittäisen yrityksen yksittäisiin tunnuslukuihin. Tavallisimpia tilinpäätösanalyysijä ovat:

- Toimiala-analyysi: Sen tarkoituksena on arvioida koko toimialan menestystä ja toimintaedellytyksiä. Toimialatilastoja tekevät muun muassa toimialaorganisaatiot ja rahoituslaitokset. Toimialatilastojen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä koko alan tilanteesta ja suhteuttaa yksittäinen yritys oman toimialaansa.
- Yritysanalyysi: Sen tarkoitus on analysoida koko yrityksen toiminta. Laajimmillaan se analysoi paitsi talouden, johdon, järjestelmät, muut resurssit, tuotteet ja kilpailuaseman, myös yrityksen toimintaympäristön ja sen kehitysnäkymät.
- Perinteinen tilinpäätösanalyysi: Se kohdistuu yksittäiseen yritykseen tai konserniin. Analysointi perustuu tilinpäätöksestä laskettaviin tunnuslukuihin ja niiden tason ja muutoksen arviointiin.
- Sijoitusanalyysit: Nämä liittyvät ulkopuolisen pääomasijoittajan intresseihin. Lainanantajan mielenkiinto keskittyy muun muassa pääomarakenteen terveyteen ja tuleviin kassavirtoihin. Oman pääoman sijoittajaa kiinnostaa yrityksen arvo ja sen nousu.

(Salmi 2010: 114-115)

3.1 Tilinpäätösanalyysin määritelmä

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on verrata eri yritysten taloudellista tilaa samana ajankohtana ja yksittäisten yritysten tai yritysjoukon taloudellisen tilan kehittymistä eri ajankohtina. Nykyaikainen tilinpäätösanalyysi voidaan jaotella suoriteperusteiseen tilinpäätösanalyysiin, rahavirta-analyyseihiin ja markkinaperusteiseen analyysiin. Suoriteperusteisessa tilinpäätösanalyysissä tulot ja menot kirjataan niiden syntyhetkellä ja ne jaksotetaan tarvittaessa eri tilikausille tuotoiksi ja kuluiksi. Rahavirta-analyyseissä seurataan rahan liikkeitä, eli menoja ja tuloja ei kohdisteta eri tilikausille. Markkinaperusteisessa analyysissä tilinpäätöstietoja yhdistetään osakemarkkinoilta saatavaan tietoon. (Kallunki, Kytönen 2007: 14)

Yrityksen taloudellisesta tilasta tarvitsevat tietoja muun muassa verottaja, velkojat ja sijoittajat. Eri sidosryhmät, kuten sijoittajat ja velkojat, tarvitsevat informaatiota hieman erilaisista näkökulmista. Tämän vuoksi tilinpäätösanalyysin avulla tuotetaan yrityksen taloudellisesta tilasta useita näkökulmia. Yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja toiminnan tehokkuus ovat keskeisimpiä tilinpäätösanalysoinnin kohteena olevia yrityksen ominaisuuksia. (Kallunki, Kytönen 2007: 14)

3.2 Tilinpäätös-oikaisujen tavoitteet

Tuloslaskelman ja taseen oikaisutoimenpiteiden tarkoituksena on, että tilinpäätös-tiedoista voidaan tehdä vertailukelpoisia. Tämän vuoksi tärkeintä on, että eri vuosille ja eri yrityksille suoritetaan samat oikaisutoimenpiteet. Vertailukelpoisten tietojen perusteella voidaan selvittää yrityksen menestyksellisyyttä kuvaava tulos ja varallisuusasema. Jotta analysoija voi suoriutua tehtävästä hyvin, hänen tulee tuntea ne periaatteet, mahdollisuudet ja tavoitteet, joita yrityksellä on käytettävissä tulosta suunnitellessa. (Kallunki, Kytönen 2007: 42-43)

Yrityksen taloussuunnittelun päämääränä ovat eri tavoitetulokset, joita ovat kirjanpidollinen, verotuksellinen ja operatiivinen tulos. Kirjanpidollista tulosta laadittaessa joudutaan ottamaan huomioon kirjanpitolainsäädännön säännöt. Vero-

tuksellinen tulos perustuu elinkeinoverolakiin, ja operatiivinen tulos laaditaan yrityksen omaan käyttöön kuvaamaan mahdollisimman hyvin yrityksen todellista tulosta ja rahoituksellista asemaa. Tulossuunnittelun tavoitteita voivat olla esimerkiksi osingonjaon kannalta riittävän voiton esittäminen tai tasaisen voiton esittäminen. (Kallunki, Kytönen 2007: 43)

Yrityksen ulkopuolisen analysoijan käytössä ovat yleensä vain tuloslaskelma, tase ja tilinpäätöksen liitetiedot. Kirjanpitolaki antaa mahdollisuuden tilinpäätöksen tekijälle suunnitella näytettyä tulosta halutun suuruiseksi. Näin ollen tilinpäätöstä laadittaessa on mahdollisuus poiketa siitä periaatteesta, että tuloista ja menoista vain tälle tilikaudelle kuuluva osuus kirjataan tuloiksi ja menoiksi.

(Kallunki, Kytönen 2007: 43-44)

3.3 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Tilinpäätösanalyysi tuottaa tietoa kyseisestä yrityksestä useille yrityksen sidosryhmille. Vaikka yrityksen sidosryhmien tavoitteena on tavallisesti muodostaa kokonaiskuva yrityksen yleisestä taloudellisesta tilanteesta, on eri sidosryhmillä erilaisia tarpeita ja painotuksia kiinnostuksen kohteena olevien yrityksen ominaisuuksien suhteen. Verottajaa kiinnostaa yrityksen vuositulo, koska yritys maksaa vuositulonsa perusteella veronsa valtiolle. Oman pääoman sijoittajat ovat kiinnostuneita yrityksen kyvystä maksaa tuottoa sijoitetulle pääomalle eli osingoista. Vieraan pääoman sijoittajat ovat kiinnostuneita puolestaan yrityksen vakavaraisuudesta eli siitä, onko yrityksellä kykyä suoriutua pitkäaikaisista velkasitoumuksista. Yrityksen tavarantoimittajat haluavat puolestaan tietää, mikä on kyseisen yrityksen maksuvalmius. Muiden sidosryhmien kuten asiakkaiden, kilpailijoiden ja suuren yleisön kiinnostus tilinpäätösanalyysin tuottamaa tietoa kohtaan vaihtelee yrityksestä ja tilanteesta riippuen. (Kallunki, Kytönen 2007: 18)

verottaja	kannattavuus
osakesijoittaja	kannattavuus, vakavaraisuus, kasvu
vieraan pääoman sijoittajat	vakavaraisuus, kannattavuus
tavarantoimittajat	maksuvalmius, vakavaraisuus
asiakkaat	kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus

Kuvio 4. Tilinpäätösanalyysin käyttäjät ja tilinpäätösinformaatio yrityksen taloudellisesta tilasta. (Kallunki, Kytönen 2007: 21

3.4 Tilinpäätöksen oikaisu

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu virallisten tilinpäätöstietojen sijasta oikaistuihin tietoihin, jolloin arvioinnin tuloksiin voidaan luottaa enemmän. Tämä merkitsee sitä, että viralliset tilinpäätöstiedot on oikaistava mahdollisimman hyvin vastaamaan todellista taloudellista tilannetta. Tällöin muodostetaan niin sanottu oikaistu tuloslaskelma ja oikaistu tase, joiden perusteella lasketaan tunnusluvut. Tämän perusteella tehdään johtopäätökset. Oikaistujen laskelmien luotettavuus riippuu, siitä kuinka paljon meillä on tietoa yrityksestä ja missä laajuudessa oikaisu on suoritettu. Jos halutaan saada täysin luotettava kuva yrityksen tilanteesta, pitää oikaistuun tuloslaskelmaan otettavien tuottojen ja kulujen vastata todellisia tuottoja ja kuluja. Vastaavasti taas oikaistussa taseessa olevan omaisuuden pitää silloin vastata sen todellista arvoa. Näiden lisäksi kaikkien velkojen on sisällytettävä tarkasteluun ainakin yrityksen oman ja vieraan pääoman suhdetta arvioitaessa, vaikka niitä ei oikaistuun taseeseen aina vietäisikään. (Laitinen ym. 1996: 34)

Niin sanottu tilikausioikaisu liittyy myös tilinpäätöslaskelmien oikaisemiseen. Jos yrityksen tilikauden pituus on muu kuin normaali 12 kuukautta, muunnetaan tilinpäätösanalyysissä kaikki tuloslaskelman erät vuotuisiksi. Muunnos lasketaan jakamalla tuloslaskelman erät tilikauteen sisältyvien kuukausien lukumäärällä ja kerrotaan se 12 kuukaudella. Taseeseen ei normaalisti tehdä tässä tilanteessa muutoksia. (Laitinen ym. 1996: 34)

3.4.1 Tuloslaskelman oikaiseminen

Todellisen tuloksen selvittämiseksi tehdään laskelma, jonka tuloksena saatavaa tulosta nimitetään nettotulokseksi. Yrityksen liikevaihto kertoo myynnin oikaisuerien jälkeisen myyntituoton. Sitä voidaan joutua oikaisemaan, mikäli myyntisaamisiin sisältyy niin sanottuja epävarmoja eriä. Yrityksellä voi olla myyntitulojen lisäksi myös muita säännöllisiä tuloja, jotka kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin. Jos näihin on kirjattu myös epäsäännöllisiä tuottoja esimerkiksi käyttöomaisuuden myyntivoittoja, niin ne siirretään satunnaisiin eriin. Oikaistuun tuloslaskelmaan lasketaan tuotantoa vastaavan aine- ja tarvikekäytön määrä, joten ainevaraston lisäys vähennetään ostokuluista ja ainevaraston vähennys lisätään ostokuluihin. Liikevaihtoa vastaavan ainekäytön selvittämiseksi otetaan huomioon myös valmiste- ja puolivalmisteverastojen muutokset ja valmisteverastojen muutokseen lisätään myös tilikauden aikana tapahtuva valmistus omaan käyttöön. Mikäli ulkopuolelta ostettujen palvelujen kulujen vähennykseksi on kirjattu saatuja avustuksia, ne siirretään satunnaisiin tuottoihin. (Kallunki, Kytönen 2007: 44-45)

Yksityisen liikkeenharjoittajan tai henkilöyhtiön osakkaan työtä vastaavat palkat eivät useinkaan ole täysimääräisenä tuloslaskelmassa, koska osakas on saattanut ottaa palkkansa osittain tai kokonaan yksityisottoina. Tällaisissa tapauksissa vertailukelpoisuus eri tavalla menetelleiden yritysten välillä kärsii. Oikaisu tuloslaskelmaan voidaan tehdä lisäämällä henkilöstökuluja alan keskimääräisen palkkatason mukaisesti. (Kallunki, Kytönen 2007: 45)

Jos yrityksellä on leasingilla hankittua omaisuutta, maksetut leasingvuokrat tulisi vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi jakaa poistoihin ja korkoihin. Tilinpäätösanalyysin yhteydessä tämän tekeminen ei ole yleensä kuitenkaan mahdollista puutteellisten tietojen vuoksi. Suunnitelman mukaiset poistot vastaavat teknistaloudellista kulumista ja soveltuvat tällaisenaan oikaistun tuloslaskelman poistoiksi. Jos investointien hankintamenoja on katettu varauksilla tai avustuksilla, niin katetusta osuudesta tulee erottaa poiston osuus. Se lisätään suunnitelman mukaisiin poistoihin ja loppuosa lisätään käyttöomaisuuden arvoon. (Kallunki, Kytönen 2007: 45)

Hyvän kirjanpitotavan mukaan kurssierojen kirjauksissa tulisi noudattaa niin sanottua varovaisuuden periaatetta. Tämä merkitsee sitä, että kurssitappio kirjataan heti, kun se todetaan ja kurssivoitto kirjataan vasta, kun se realisoituu. Jos tästä periaatteesta on poikettu tilinpäätöksessä, kirjaamattomat realisoitumattomat kurssitappiot kirjataan ja taseeseen kirjatut siirretään kurssieroihin. Jos muihin rahoitustuottoihin on kirjattu realisoituneita kurssivoittoja, ne siirretään kurssieroihin. (Kallunki, Kytönen 2007: 45-46)

Tuloksenjärjestelyeriin kuuluvat poistoeron muutos ja vapaaehtoisten varausten muutos jätetään kokonaan pois oikaistusta tuloslaskelmasta. Sen sijaan pakolliset varaukset perustuvat todennäköisiin menetyksiin, joten niiden muutosta ei eliminoida oikaistussa tuloslaskelmassa. (Kallunki, Kytönen 2007: 46)

Oikaistun tuloslaskelman nettotulokseen vaikuttaviksi veroiksi tulevat vain analysoitavan tilikauden verot. Kun verrataan yhtiömuodoltaan erilaisia yrityksiä, on otettava huomioon, että henkilöyhtiö ei ole erillinen verovelvollinen vaan vahvistettava elinkeinotoiminnan tulos jaetaan aikaisempien vuosien tappioiden vähentämisen jälkeen verotettavaksi yhtiömiesten tulona. Vertailukelpoisuuden lisäämiseksi tilikauden tulokseen kohdistuvat verot voidaan arvioida ja laskea yhtiön nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen elinkeinotoiminnan ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Tästä saadaan pääomatulo-osuuden laskentaperuste. Pääomatulo-osuus lasketaan 18 prosentin vuotuisen tuoton mukaan ja loput on ansiotuloa. (Kallunki, Kytönen 2007: 46)

Liikevaihto	Varsinaisen liiketoiminnan tuotot Liiketoiminnan rakennemuutokset saattavat muuttaa liikevaihdon sisältöä
Valmisteveraston muutos	Puolivalmisteet ja valmiit tuotteet, joita yritys on jalostanut
Valmistus omaan käyttöön	Ei tarvitse esittää, kulut voidaan aktivoida suoraan taseeseen Jos esitetään, esitetään myös kulut tuloslaskelmassa
Liiketoiminnan muut tuotot	Usein pysyvien vastaavien myyntivoittoja Kertaluonteiset ja olennaiset erät eliminoidaan
Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot	Bruttoperuste, korjataan varaston muutoksella vastaamaan liikevaihtoa Kiinteiden kulujen aktivointi vaikuttaa
Varaston muutos	Epäkuranttius ja markkinahinnat saattavat vaikuttaa Kiinteiden kulujen aktivointi mahdollista
Ulkopuolisten palveluiden ostot	Läheisesti liiketoimintaan liittyviä palveluita Ulkoistus saattaa nostaa tasoa kertaluonteisesti
Henkilöstökulut	Tarvittaessa tehtävä palkkakorjaus Eläkevastuut katettava kokonaisuudessaan
Liiketoiminnan muut kulut	Kertaluonteiset ja olennaiset erät eliminoidaan
Käyttökate (EBITDA)	Kannattavuus lyhytvaikutteisten kulujen jälkeen Ei ole riippuvainen taseen koosta eikä rahoitusrakenteesta
Poistot ja arvonalentumiset	Suunnitelman mukaisten poistojen vastattava kuluvan omaisuuden todellista teknis-taloudellista pitoaikaa
Liiketulos (EBIT)	Liiketoiminnan kannattavuuden peruskivi Oikaistuna vertailukelpoinen eri tilikausien ja yritysten välillä
Rahoitustuotot	Rahoitustoiminnan tuotot (korkotuotot, sijoitusten realisointivoitot) Varovaisuus edellyttää voittojen realisoitumista
Rahoituskulut	Rahoitustoiminnan kulut (korkotuotot, sijoitusten realisointitappio) Varovaisuuden vuoksi laskennalliset kurssitappiot huomioidaan
Tulos ennen veroja (PTP)	Kertoo kaudelta syntyneen tuloksen, josta yritystä verotetaan Jos kauden verot poikkeavat paljon veroprosentin mukaisesta, syy selvitettävä
Oikaistut tuloverot	Lasketaan oikaistua tulosta vastaavat verot Litetiedoista tarkistetaan verojen erittely
Nettotulos	Analysoijan käsitys säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tuloksesta
Ei-säännölliset, eliminoidut erät	Kertaluonteiset tuotot ja kulut, tilinpäätösjärjestelyt, vähemmistöosuus Olennaisuus tärkeää
Eliminoiteja vastaavat verot	Veroja oikaistaan sikäli, kun eliminoinnit ovat verovakutteisia Vähemmistöosuus ja tietyt myyntivoitot ja -tappiot eivät ole
Tilikauden voitto/tappio	Tilikauden "virallinen" tulos, yrityksen vaurastuminen/köyhtyminen Vaikuttaa omaan pääomaan

Kuvio 5. Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman runko (Salmi 2010: 137)

3.4.2 Taseen oikaiseminen

Tilinpäätösanalyysin näkökulmasta omaisuuden arvon tulisi mahdollisimman hyvin vastata sen todellista arvoa. Vertailukelpoisuutta voidaan parantaa vähentämällä tehdyt arvonkorotukset käyttöomaisuuden arvosta tarkasteltavien vuosien välillä. Käyttöomaisuusoikaisuja tarvitsevat myös investointiavustuksilla tai varuksilla katetut investoinnit. Silloin katettu osa lisätään poisto-osuuden vähentämisen jälkeen käyttöomaisuuteen. Tuloslaskelman oikaisujen yhteydessä määriteltiin hyvän kirjanpitotavan mukaiset kurssierojen kirjausperiaatteet. Sen mukaan taseoikaisuissa aktivoitujen kurssitappioiden määrä vähennetään siirtosaamisista. Tämän lisäksi tuloslaskelmassa mahdollisesti vähennetyt realisoitumattomat kursivoitot siirretään varovaisuuden periaatteen mukaan taseen arvonkorotusrahastoon. Jos taseeseen sisältyy tuloa tuottamattomia aineettomia käyttöomaisuusmenoja, ne otetaan pois taseesta. Tämä aiheuttaa vastaavan suuruisen korjauksen oman pääoman oikaisuihin. (Kallunki, Kytönen 2007: 47)

Jos yritys on vuokrannut käyttöomaisuutensa, se ei näy mitenkään taseessa. Vain konsernitilinpäätökseen vuokraaja saa merkitä hyödykkeen samalla tavalla kuin se merkittäisiin ostettuna. Jos verrataan käyttöomaisuuden ostanutta ja vuokrannutta yritystä keskenään, vertailukelpoisuus kärsii. Vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi käyttöomaisuuden jäljellä oleva hankintahinta tulisi lisätä taseen vastattavaa -puolelle ja leasingvastuut tulisi lisätä taseen vastattavien vieraaseen pääomaan. Liitetiedoista pitäisi selvittää maksamattomat leasingmaksut. Leasingvastuukanta lisätään taseen molemmille puolille omana eränään. (Kallunki, Kytönen 2007: 47-48)

Oikaistussa taseessa vaihto-omaisuus esitetään yhtenä eränä ja täten varastojen arvot on ennen yhdistämistä oikaistava käyvän arvon mukaisiksi. Kirjanpitolain 4. luvun 5 §:n mukaan vaihto-omaisuuden hankintamenoon sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos kiinteät kulut ovat olennaisia, nekin voidaan sisällyttää hankintamenoon. Kiinteiden menojen aktivointiin siirtyminen merkitsee taseen vaihto-omaisuuden kasvua ja tuloslaskelman kulujen vähenemistä ja tästä johtuva oikaisu tehdään vähentämällä kiinteät kulut vaihto-

omaisuuden arvosta ja lisäämällä ne tuloslaskelman kiinteisiin kuluihin. (Kallunki, Kytönen 2007: 48)

Tuloslaskelman oikaisujen yhteydessä kerrottiin, että liikevaihtoa on oikaistava myyntisaamisiin mahdollisesti sisältyvillä epävarmoilla erillä. Oikaistussa taseessa rahoitusomaisuuden arvosta vähennetään tätä vastaava summa. Tämän lisäksi taseeseen sisältymättömät factoringsaamiset lisätään myyntisaamisiin ja sisäiset myyntisaamiset siirretään omaksi eräkseen. Sisäisinä myyntisaamisina pidetään niitä, jotka ovat syntyneet myynnistä omistajille, tytäryhtiöille ja muille samaan konserniin kuuluville yrityksille. (Kallunki, Kytönen 2007: 49)

Oikaistussa taseessa oman pääoman oikaisua vaativia tuloslaskelmassa tehtäviä oikaisuja ovat muun muassa yrittäjien työtä vastaavien palkkojen lisääminen henkilöstökuluihin sekä arvioitujen verojen lisääminen tulosvaikutteisiksi. Lisäksi oman pääoman oikaisua vaativat myös taseen vastaavaa -puolella suoritettavat omaisuuserien oikaisut. Taseen poistoeroa joudutaan oikaisemaan, mikäli investointeja on katettu varauksilla tai avustuksilla ja poistoja on korjattu katetulta osin. Kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset lasketaan mukaan oikaistuun omaan pääomaan. (Kallunki, Kytönen 2007: 49)

Oikaistun taseen pitkäaikaisen vieraan pääoman ryhmään lisättäviä eriä ovat leasingvastuukanta ja todellista eläkevastuun lisäystä pienemmästä siirrosta eläkesäätiölle syntyvä velka sekä laskennallinen verovelka. Ulkomaanrahanmääraisten velkojen arvostuserosta syntyvät kurssitappiot lisäävät velkojen määrää ja kurssi-voitot siten vähentävät velkojen määrää. Lyhytaikaisiin velkoihin lisätään taseen ulkopuoliset factoringsaamiset sekä diskontatut saamavekselit. Lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset sisäiset velat siirretään omiksi eriksi ja näillä tarkoitetaan lainoja, jotka on saatu omistajilta tai tytäryhtiöiltä tai samaan konserniin kuuluvilta yhtiöiltä. Jos omistajat ovat vastuussa yrityksen toiminnasta koko omaisuudellaan, rahoitusrakennetarkastelussa tulisi yksityiset varat ja velat lisätä yrityksen varoihin ja velkoihin. (Kallunki, Kytönen 2007: 49-50)

Kun tilinpäätösanalyysiä tehdään, on muistettava, että kirjanpito- ja tilinpäätös-käytäntö perustuvat puhtaaseen rahalaskentaan, eli jokainen euro on saman arvoisen riippuen sen saamis- tai maksamisajankohdasta. Tätä ongelmaa on pyritty ratkaisemaan kehittämällä erilaisia tuloksen ja omaisuuden todellisen ostovoiman selvittäviä inflaatio-oikaisumenetelmiä. Jos tilikauden pituus eroaa normaalista 12 kuukaudesta, tuloslaskelman erät muunnetaan vuotuisiksi jakamalla erä tilikauden pituudella ja kertomalla se kahdellatoista. Kuitenkaan tase-eriin ei tehdä muutoksia. (Kallunki, Kytönen 2007: 50)

3.5 Tunnusluvut ja niiden tulkinta

Tilinpäätöksen sisältämä informaatio yrityksen taloudellisesta tilanteesta esitetään yleensä tunnuslukujen muotoon tiivistettynä. Tunnusluvut lasketaan aina jakamalla jokin tuloslaskelman tai taseen erä jollain toisella, yleensä yrityksen kokoa mitaavalla erällä. Perinteisen tilinpäätösanalyysin avulla voidaan laskea monia erilaisia tunnuslukuja moniin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Käytännön tilinpäätös-analyysissä ongelmana onkin analyysin tekijän kannalta olennaisten tunnuslukujen valinta suuresta tunnuslukujen joukosta. (Kallunki, Kytönen 2007: 73-74)

Tunnuslukuja käytetään yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten ja taloudellisen toimintakyvyn kuvaamiseen. Taloudellisen toimintakyvyn osatekijät jaetaan perinteisesti kannattavuudeksi ja rahoitukseksi. Rahoitusta tarkastellaan yleensä kahdessa eri ulottuvuudessa, maksuvalmiutena eli likviditeettinä ja vakavaraisuutena eli soliditeettinä. Tunnuslukuja voidaan käyttää taloudellisen toimintakyvyn arviointiin vaikuttavien osatekijöiden kuvaamisessa ja analysoimisessa. Tunnuslukujen avulla voidaan kuvata tilinpäätöksen lukijan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tekijöitä, kuten yrityksen riskiä, kilpailuvoimaa, tehokkuutta ja konkurssialttiutta. (Leppiniemi, Leppiniemi 2006: 196-197)

3.5.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Yrityksen kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä tuottaa liiketoiminnal- laan tuloja enemmän kuin tulojen hankkimiseen on tarvinnut uhrata menoja. Yri- tyksen tulot ja menot vaihtelevat investointien ajoittumisen ja suhdannevaihtelu-

jen mukaan, joten kannattavuus määritellään tavallisesti yrityksen pitkän aikavälin tulontuottamiskyvyksi. Kannattavuutta mitataan jakamalla yrityksen tilikauden tuotot yritystoimintaan sitoutuneen pääoman määrällä, joten näin pystytään vertaamaan myös erikokoisten yritysten kannattavuutta. (Kallunki, Kytönen 2007: 74)

Kannattavuutta voidaan tutkia myös erilaisten sijoittajien näkökulmasta laskemalla kannattavuuden tunnuslukuja, kun käytetään eri pääomalajeja kuten omaa pääomaa ja koko sijoitettua pääomaa. Kannattavuuden mittaaminen vain yhden tilikauden lukujen perusteella ei vastaa kannattavuuden pitkän aikavälin luonnetta, mutta tällä tavoin voidaan arvioida luotettavasti yrityksen kannattavuutta. Analyysiä voidaan täydentää tutkimalla yrityksen kannattavuuden tunnuslukujen kehitystä useamman tilikauden ajalta. (Kallunki, Kytönen 2007: 74)

3.5.1.1 Sijoitetun pääoman tuotto-%

Sijoitetun pääoman tuotto-% näyttää yrityksen säännöllisen liiketoiminnan tuottoa suhteessa tuottoa vaativaan pääomaan. Tuottoa vaativaksi pääomaksi luetetaan oma pääoma ja korollinen vieras pääoma. Sijoitetun pääoman tuotto-% lasketaan näin:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Sijoitettu pääoma (keskiarvo)}} \times 100$$

Sijoitetun pääoman tuotto-%:n laskiessa rahoituskulut lisätään takaisin nettotulokseen. Verot on myös vähennetty nettotuloksesta, joten ne täytyy lisätä siihen. Sijoitetun pääoman tuotto-% kuvaa tulosta ennen veroja, joten yrityksen veronmaksupolitiikka ei vaikuta ollenkaan tunnuslukuun. Tunnusluvussa käytetään sijoitetun pääoman tilikauden alun ja tilikauden lopun keskiarvoa. Sijoitetun pääoman arvo saadaan lisäämällä omaan pääomaan korollinen vieras pääoma. Sijoitetun pääoman tuotto-% tulisi olla vähintään riskittömän tuoton tasolla, eli tyydyttävänä sitä pidetään, jos se ylittää 10 prosenttia. (Kallunki, Kytönen 2007: 75-76)

3.5.1.2 Oman pääoman tuotto-%

Yrityksen kannattavuutta mitataan usein myös oman pääoman sijoittajan näkökulmasta. Silloin yrityksen tilikauden tuotto suhteutetaan oman pääoman määrään. Oman pääoman tuotto-% lasketaan seuraavasti:

$$\text{Oman pääoman tuotto-}\% = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Oikaistu oma pääoma (keskiarvo)}} \times 100$$

Tunnusluvun osoittajassa käytetään aina rahoituskulujen ja verojen vähentämisen jälkeen saatavaa nettotulosta, koska nämä kuluerät eivät ole oman pääoman sijoittajan saamaa tuottoa. Yritys maksaa aina ensin korvauksen vieraalle pääomalle ja sen jälkeen verot valtiolle. Vasta näiden jälkeen jäljelle jäänyt voitto on korvausta oman pääoman sijoittajille. Oman pääoman sijoittajien tuottovaatimus määrittelee riittävän tuotto tason oman pääoman tuotoksi. (Kallunki, Kytönen 2007: 77-78)

3.5.1.3 Käyttökate

Käyttökate ei näytetä virallisen tuloslaskelman välituloksena mutta oikaistuun tuloslaskelmaan se saadaan, kun liiketulokseen lisätään sitä ennen tuloslaskelmas-
sa olevat poistot ja arvonalentumiset. Käyttökate-% näyttää yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökate-% on hyvä verrata vain saman toimialan yritysten kesken. Käyttökate-% lasketaan seuraavasti:

$$\text{Käyttökate-}\% = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

Käyttökate-% vertailukelpoisuutta toimialan sisälläkin heikentää se, että yritykset joko omistavat tuotantovälineensä itse tai ovat vuokranneet ne kokonaan tai osittain. Mikäli yritykset omistavat tuotantovälineensä, niin kulut näkyvät tuloslaskelmassa poistoina ja rahoituskuluina käyttökateen jälkeen. Mikäli yritys vuokraa tuotantovälineet, niin kulut sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin ennen käyttökateä. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 55-56)

Käyttökateprosentille ei ole niin sanottua yleispätevää tavoitearvoa. Kuitenkin useimmissa tapauksissa eri toimialojen käyttökateprosentit asettuvat seuraaviin vaihteluväleihin.

teollisuus	10–25 %
kauppa	2–10 %
palvelu	5–15 %

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 56)

3.5.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Yrityksen vakavaraisuus tarkoittaa vieraan pääoman ja oman pääoman osuutta koko yrityksen pääomasta. Vakavaraisella yrityksellä vieraan pääoman osuus koko yrityksen pääomasta ei ole liian suuri ja täten yritys pystyy ongelmitta selviytymään vieraan pääoman korkomaksuista. Tämä korostuu varsinkin taloudellisesti huonoina aikoina, jolloin liiketoiminnasta saadut tuotot ovat matalia ja liian suuret vieraan pääoman korkomaksut voivat viedä yrityksen rahoitukselliseen kriisiin. Huono vakavaraisuus tarkoittaa suurta vieraan pääoman määrää ja suuria korkomaksuja. Vakavaraisuus on yrityksen pitkän aikavälin ominaisuus, koska korollinen vieras pääoma on usein pitkäaikaista rahoitusta. (Kallunki, Kytönen 2007: 80)

3.5.2.1 Omavaraisuusaste

Vakavaraisuutta mitataan usein omavaraisuusasteella. Omavaraisuusaste lasketaan seuraavasti:

$$\text{Omavaraisuusaste-\%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistu taseen loppusumma - Saadut ennakot}} \times 100$$

Tämä tunnusluku kuvaa yrityksen omistajien sijoittamien omien varojen osuutta yrityksen kokonaisrahoituksesta. Mitä enemmän omistajat sijoittavat yritykseen omaa pääomaa, sitä paremmat mahdollisuudet yrityksellä on selviytyä vieraan pääoman maksuista. Tämän takia vakavaraisella yrityksellä on korkea omavaraisuusaste. (Kallunki, Kytönen 2007: 80-81)

Yritystutkimusneuvottelukunnan antamat ohjearvot omavaraisuusasteelle ovat:

yli 40 %	hyvä
20-40 %	tydyttävä
alle 20 %	heikko

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 62)

3.5.2.2 Nettovelkaantumisasesteprosentti

Yrityksen nettovelkaantumisasest-% (Net Gearing) mitataan seuraavalla tunnusluvulla:

$$\text{Nettovelkaantumisaste-\%} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma - likvidit rahoitusvarat}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100$$

Nettovelkaantumisaste kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta ja se mittaa yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Nettovelka muodostuu, kun korollisista veloista vähennetään likvidit rahoitusvarat. Tämä luku kertoo, mikä on omistajien yritykseen sijoittamien omien pääomien ja rahoittajilta lainattujen korollisten velkojen suhde. Tätä tunnuslukua tulkitaan niin, että mitä korkeampi on laskettu arvo, niin sitä suurempi on kyseisen yrityksen velkaantuneisuus. (Ari Rajala 2011)

Tunnusluvun viitteelliset ohjearvot ovat seuraavanlaiset:

Erinomainen	alle 10 %
Hyvä	10 – 60 %
Tydyttävä	60 – 120 %
Välttävä	120 – 200 %
Heikko	yli 200 %

(Rajala, Ari 2011)

3.5.2.3 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellista velkaantumista kuvaava tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{Velka-\%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat - saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12kk)}} \times 100$$

Mikäli yrityksellä on korkea suhteellinen velkaantuneisuus, se edellyttää yritykseltä vastaavasti myös hyvää liiketulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi. Tätä tunnuslukua voidaan verrata luotettavasti vain saman toimialan yritysten kesken. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 62)

Ohjearvot tunnusluvulle:

alle 40 % hyvä

40 – 60 % tyydyttävä

yli 80 % heikko

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 62)

3.5.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiudella eli likviditeetillä tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä juoksevasti maksuvelvoitteistaan aina niiden erääntyessä. Maksuvalmiudessa on siis kysymys rahojen jokahetkisestä riittävydestä. Yrityksen rahojen yleistä riittävyttä voi tilinpäätöksen nojalla arvioida. (Leppiniemi, Leppiniemi 2006: 238)

Jotta maksuvalmius olisi riittävällä tasolla, yrityksessä on aina oltava tarpeeksi rahavaroja tai muuta tarvittaessa nopeasti rahaksi muutettavaa omaisuutta, jotta yritys selviää maksuvelvoitteista. Kun yrityksellä on riittävästi rahavaroja, yrityksen ei tarvitse turvautua kalliiseen lyhytaikaiseen lisärahoitukseen maksujen erääntyessä. Toisaalta tarpeettoman korkea maksuvalmius sitoo yrityksen omaisuutta huonosti tuottavaan kassareserviin, joten liian korkea kassareservikään ei ole suositeltavaa. (Kallunki, Kytönen 2007: 84)

3.5.3.1 Quick ratio

Yrityksen maksuvalmiutta voidaan mitata laskemalla quick ratio. Tämä tunnusluku kuvaa sitä, kuinka suuren osan lyhytaikaisista velkasitoumuksistaan yritys kykenisi maksamaan, mikäli yrityksen toiminta lopetettaisiin yllättäen. Quick ratiosa ainoastaan rahoitusomaisuudella arvioidaan olevan arvoa, mikäli yritys lopettaisi toiminnan ja yrityksen koko omaisuus myytäisiin. (Kallunki, Kytönen 2007: 85-86)

Tämä tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat} - \text{Vaihto-omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan suositukset Quick ration ohjearvoksi ovat:

yli 1	hyvä
0,5-1	tydyttävä
alle 0,5	heikko

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2000: 62)

3.5.3.2 Current ratio

Maksuvalmiutta mittaavassa current ratiossa oletetaan, että vaihto-omaisuudella on myyntiarvoa yrityksen likvidointitilanteessa. Yritys voisi realisoida vaihto-omaisuutensa kohtuullisen ajan kuluessa toiminnan lopettamisesta, ja saadut varat pystyttäisiin käyttämään lyhytaikaisen vieraan pääoman takaisinmaksamiseen. Tämän oletuksen realistisuus riippuu paljolti yrityksen toimialasta, sillä varaston markkina-arvoon vaikuttaa luonnollisesti se, millaisia tuotteita varastossa on. Vaihto-omaisuuden oikean arvostuksen vaikeuden takia maksuvalmiutta arvioidaan usein käyttäen quick ratiota current rationin rinnalla. (Kallunki, Kytönen 2007: 87)

Tämä tunnusluku lasketaan seuraavasti:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan suositukset current ration ohjearvoksi ovat:

yli 2	hyvä
1-2	tydyttävä
alle 1	heikko

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2002: 67)

3.6 Tilinpäätösanalyysin ongelmia

Tunnuslukujen käytössä on ongelmana monesti niiden runsaudenpula. Tunnuslukuja on kehitetty valtavat määrät, toiset ovat vakiintuneempia kuin toiset. Tärkeää tunnuslukujen valinnassa on, että tunnusluku on validi eli tunnusluku mittaa sitä mitä sen on tarkoituskin mitata. Jos tunnusluvun on tarkoitus mitata esimerkiksi vakavaraisuutta, niin mittajaan on ensin selvitettävä, mitä vakavaraisuus tarkoittaa. Toinen tärkeä kohta tunnusluvun käytössä on, että tunnusluku on luotettava. Tämä tarkoittaa sitä, että tunnusluku ei saa olla riippuvainen esimerkiksi mittajasta. Koska tilinpäätöksessä on paljon harkinnanvaraisuutta, on tämä tilinpäätösanalysoinnin heikoin kohta. Eri analysoijat saavat erilaisia tuloksia vaikka käyttävät samoja tunnuslukujen nimiä. Kolmas tärkeä kohta on tunnuslukujen käytössä on, että tunnusluvun laskukaavan ymmärtää, vaikka sitä ei tarvitsekaan osata ulkoa. Tunnusluvun käytön ehdoton edellytys on se, että tunnusluvun käyttäjä ymmärtää, mitä hän on mittaamassa. Tästä johtuen valmiit analyysiohjelmat ovat ongelmallisia, kun niihin syötetään tietoja ja ne tulostavat tunnuslukuja, joita analyysin tekijä ei välttämättä osaa sisäistää, esimerkiksi: miten ne laskettiin ja mitä ne todella kertovat. (Salmi 2010: 127-128)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen tutkimuksessa mukana olevat tilitoimistot sekä kerron tutkimukseni taustatietoja.

4.1 Kohdeorganisaatioiden esittely

Valitsin kolme tilitoimistoa tähän opinnäytetyöhön, koska kaikki ovat isoja alan toimijoita ja ovat toisilleen pääkilpailijoita. Talenomilla ja Visma Services Teemuaholla on toimistoja ympäri Suomen, ja Rantalainen toimii Etelä-Suomen alueella.

4.1.1 Talenom

Talenom on taloudenhallinnan palvelutalo, joka on perustettu vuonna 1972. Talenom on perheyritys, jonka on perustanut P. Tahkola. Yrityksen päätoimipaikka sijaitsee Oulussa, mutta yrityksellä on useita toimistoja ympäri Suomea muun muassa Oulussa, Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä. Asiakkaita on yhteensä yli 4400 kaikilta eri toimialoilta. Henkilöstömäärä tällä hetkellä on noin 360 henkilöä. Talenom konsernin liikevaihto tilikaudella 12/2009 – 08/2010 oli noin 11,1 miljoonaa euroa. Talenomin toimitusjohtajana toimii Harri Tahkola. Talenom konserniin kuuluu useita tytäryrityksiä ja emoyhtiönä toimii Talenom Oy. Konsernin pääasiallisena tehtävä on harjoittaa taloushallinnon palvelutoimintaa. Otin Talenom konsernin tilinpäätöksen tähän opinnäytetyöhön, koska sen pääasiallisena tehtävänä on tuottaa taloudenhallinnan palveluita. Konsernitilinpäätös antaa oikean kuvan yrityksen tämän hetkisestä taloudellisesta tilanteesta. Käytän tässä analyysissä jatkossa Talenom konsernista nimeä Talenom. (Talenom tilinpäätösasiakirjat)

4.1.2 Rantalainen

Rantalainen Oy IA International on taloushallinnon palveluita tuottava yritys, joka on perustettu vuonna 1972. Rantalainen Oy IA International on konserninsa emoyhtiö. Yhtiön päätoimipaikka sijaitsee Hyvinkäällä. Henkilöstömäärä on tällä hetkellä noin 275 henkilöä. Yhtiö toimii 15 paikkakunnalla ympäri Etelä-Suomea. Asiakkaita yhtiöllä on yli 6000 kappaletta. Rantalainen Oy IA Internationalin lii-

kevaihto tilikaudella 04/2010 – 03/2011 oli noin 9,13 miljoonaa euroa ja koko konsernin liikevaihto samalta ajalta oli noin 18,46 miljoonaa euroa. Rantalainen Oy IA Internationalin toimitusjohtajana toimii Antti Rantalainen. Käytän tässä analyysissä jatkossa Rantalainen Oy IA Internationalista nimeä Rantalainen. (Rantalainen Oy IA International tilinpäätösasiakirjat)

4.1.3 Visma Services Teemuaho

Visma Services Teemu Aho Oy on taloudenhallinnan palveluita tuottava yritys, ja se on Visma Services Teemu Aho Yhtiöt Oy:n tytäryritys. Yhtiön päätoimipaikka on Lappeenrannassa. Visma Services Teemu Aho Oy:n päätoimiala on kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluiden tuottaminen. Visma Services Teemuaho Oy:n liikevaihto 01/2010 – 12/2010 oli noin 16,82 miljoonaa euroa ja koko konsernin liikevaihto samalta ajalta oli noin 20,91 miljoonaa euroa. Visma Services Teemuaho Oy:ssä työskenteli vuonna 2010 noin 225 henkilöä. Yrityksellä on toimipaikkoja Suomessa yhteensä noin 20 paikkakunnalla. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Kristiina Timperi. Käytän tässä analyysissä Visma Services Teemuaho Oy:stä nimeä Teemuaho. (Visma Services Teemuaho Oy tilinpäätösasiakirjat)

4.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Olen valinnut analyysiin mukaan otettavat tilitoimistot harkinnanvaraisesti, jotta saisin mahdollisimman kiinnostavaa tietoa isojen tilitoimistojen taloudellisesta tilanteesta. Analysoin tutkimuksessani oikaistujen tuloslaskelmien ja taseen perusteella tilitoimistojen taloudellisia tunnuslukuja, kuten vakavaraisuutta, kannattavuutta ja maksuvalmiutta. Halusin valita juuri nämä tilitoimistot, koska halusin vertailla nimenomaan suurten tilitoimistojen taloudellisia tunnuslukuja toisiinsa ja enkä halunnut ottaa työhön mukaan kuin kolme tilitoimistoa.

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on ennem-

minkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2007: 157)

4.3 Tutkittavan ryhmän raja

Päätin ottaa tähän opinnäytetyön tutkimusosaan mukaan kolme suurta tilitoimistoa, koska olen työskennellyt yhdessä näistä tilitoimistoista noin vuoden. Halusin analysoida tämän tilitoimiston taloudellisen tilanteen ja verrata sitä kilpaileviin ja suurin piirtein samankokoisiin tilitoimistoihin.

4.4 Aineiston keruu

Olen ostanut Patentti- ja Rekisterihallinnolta kolmen tilitoimiston tilinpäätösasiakirjat yhdeltä tilikaudelta. Tilinpäätöksessä mukana olevien liitetietojen perusteella olen tehnyt tarvittavat oikaisut tilitoimistojen tuloslaskelmiin ja taseisiin sen takia, että niiden vertaaminen analyysissä on mahdollisimman luotettavaa ja mielekäästä.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tekemäni tutkimuksen luotettavuus on mielestäni hyvä. Tulosten luotettavuuteen voivat kuitenkin vaikuttaa seuraavat seikat. Talenom konserni on perustettu yhtiöittämissä kautta vuoden 2009 joulukuussa ja sen tilikautensa on päättynyt elokuun lopussa vuonna 2010. Tutkimuksessa mukana oleva tilikausi on yhtiön ensimmäinen ja tilikauden pituus on vain 9 kuukautta, koska kahden muun yrityksen tilikauden pituudet ovat 12 kuukautta. Olen tehnyt Talenomin tuloslaskelmaan tilikausioikaisun eli olen jakanut jokaisen tuloslaskelman erän yhdeksällä ja ker-tonut sen jälkeen kahdellatoista. Taseeseen tätä vuosioikaisua ei tarvinnut tehdä. Talenom konsernin taseeseen ei ole ehtinyt kertyä omaa pääomaa, koska yhtiö on toiminut vasta yhden vajaan tilikauden. Talenomin tuloslaskelmaan ja taseeseen ei löydy vertailutietoa edelliseltä tilikaudelta kun konserni on perustettu joulukuussa vuonna 2009. Nämä edellä mainitut asiat saattavat vaikuttaa Talenomin taloudellisten tunnuslukujen arvoihin jonkin verran. Tulosten luotettavuuteen saattaa vaikuttaa myös se, että Teemuaho ei ole konserninsa emoyhtiö niin kuin on Rantalai-

nen, joten Teemuaho siirtää toisinaan osan tilikauden voitoista konserniavustuksena konsernin emoyhtiölle, joten yhtiölle ei kerry niin paljoa omaa pääomaa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käyn läpi oikaistujen tuloslaskelmien ja taseiden perusteella laskettujen kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut kohdeyrityksistä.

5.1 Kannattavuuden tunnusluvut tilitoimistoissa

Oikaistun tuloslaskelman ja taseen perusteella laskettujen kannattavuuden tunnuslukujen arvot ovat seuraavanlaiset.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentit:

Rantalainen	23,58 %
Talenom	14,65 %
Teemuaho	34,45 %

Tämä tunnusluku mittaa suhteellista kannattavuutta eli tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Paras sijoitetun pääoman tuotto prosentti on tässä vertailussa Teemuaholla. Kyseisellä yhtiöllä ei ole kovinkaan vahva oma pääoma, mutta sillä ei ole myöskään käytössä oikeastaan ollenkaan vierasta pääomaa muualta kuin konsernin sisältä olevaa lyhytaikaista korotonta lainaa. Tunnusluvun arvoksi tulee erinomainen. Rantalaisen sijoitetun pääoman tuotto prosentti on myös hyvää tasoa, koska Rantalaisen oma pääoma on vahva ja sillä ei ole paljoa käytössä vierasta pääomaa. Talenomin sijoitetun pääoman tuotto prosentti on myös kohtuullisen hyvä, koska tuotto prosenttia voidaan pitää ylipäättään välttävänä, kun se on vähintään yrityksen korollisesta vieraasta pääomasta maksaman keskimääräisen rahoituskuluprosentin suuruinen.

Oman pääoman tuotto prosentit:

Rantalainen	21,04 %
Talenom	40,95 %
Teemuaho	69,38 %

Tämä tunnusluku mittaa yrityksen kykyä huolehtia omistajilta saaduista pääomisistä. Oman pääoman tuoton tavoitetaso määräytyy omistajien asettaman tuottovaahtimuksen mukaan. Paras oman pääoman tuotto prosentti on Teemuaholla, koska

sen nettotulos on todella hyvä verrattuna oman pääoman arvoon. Tämä tunnusluvun loistava arvo johtuu Teemuahon kohdalla siitä, että yritys ei ole emoyhtiö konsernissa, joten omaa pääomaa ei kasvateta vaan varat siirretään konsernin emoyhtiöön. Talenomin oman pääoman tuotto prosentti on myös todella hyvä. Tämä johtuu puolestaan siitä, että Talenom on toiminut vasta vajaan tilikauden, joten omaa pääomaa ei ole kertynyt konserniin, mutta konserni teki hyvän nettotuloksen ensimmäisellä tilikaudellaan. Rantalaisen oman pääoman tuotto prosentti on myös hyvää tasoa, kun ottaa huomioon sen, että yrityksellä on todella vahva oma pääoma.

Käyttökateprosentit:

Rantalainen	19,97 %
Talenom	20,10 %
Teemuaho	22,05 %

Tämä tunnusluku kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä, joten tällä tunnusluvulla on hyvä verrata saman toimialan yrityksiä keskenään. Vertailussa olevien yritysten käyttökateprosentit ovat kaikilla erinomaiset ja näiden arvoissa ei ole suuriakaan eroja toisiinsa nähden.

Näiden yritysten kannattavuuden lukuja tutkiessa paras kannattavuus näyttäisi olevan Teemuaholla. Syy Teemuahon parempaan kannattavuuteen tunnusluvuilla mitaten johtuu siitä, että Teemuaho ei ole konserninsa emoyhtiö, joten he siirtävät suurimman osan varallisuudesta emoyhtiön varallisuudeksi. Tästä johtuen omaa pääomaa ei kerry taseeseen ja se saattaa vääristää jonkin verran kannattavuuden tunnuslukuja laskettaessa. Talenomin ja Rantalaisen kannattavuudet ovat tunnusluvuilla mitaten myös hyviä, ottaen huomioon yritysten tilanteet. Rantalainen on konserninsa emoyhtiö ja Talenom konserni on toiminut vasta yhden tilikauden ajan.

5.2 Vakavaraisuuden tunnusluvut tilitoimistoissa

Oikaistun tuloslaskelman ja taseen perusteella laskettujen vakavaraisuuden tunnuslukujen arvot ovat seuraavanlaiset.

Omavaraisuusasteet:

Rantalainen	74,10 %
Talenom	11,42 %
Teemuaho	26,65 %

Tämä tunnusluku mittaa yrityksen vakavaraisuutta, yrityksen tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Paras omavaraisuusaste on Rantalaisella. Ohjearvon mukaan Rantalaisen omavaraisuusaste on erittäin hyvällä tasolla, koska yrityksellä on vahva oma pääoma verrattuna vieraaseen pääomaan. Teemuahon omavaraisuusaste on tyydyttävällä tasolla ohjearvon mukaan. Tämä johtuu mielestäni siitä, että Teemuaho antaa konserniavustuksia emoyhtiölle, joten omaa pääomaa ei pääse kertymään. Talenomin omavaraisuusaste on ohjearvon mukaan heikko. Tämä johtuu mielestäni siitä, että konserni on perustettu vajaa vuosi sitten, joten omaa pääomaa ei ole vielä kertynyt. Talenomilla on myös paljon vierasta pääomaa käytössä.

Nettovelkaantumisaste-%:

Rantalainen	-6,92 %
Talenom	202,01 %
Teemuaho	25,83 %

Rantalaisen nettovelkaantumisaste-% on negatiivinen, mikä tarkoittaa että kyseinen yritys on käytännössä velaton eli korollinen velka saadaan maksettua kassavarjoilla. Teemuahon tunnusluvun arvo on ohjearvojen mukaan hyvä eli sillä on korollista velkaa sopiva määrä suhteessa omaan pääomaan. Talenomin nettovelkaantumisaste-% on todella korkea, joka johtuu mielestäni siitä, että yritys on kovaa vauhtia kasvamassa ja vasta tapahtuneen yhtiöittämisen takia konsernin taseessa on vain yhden vajaan tilikauden varat.

Suhteellinen velkaantuneisuus-%:

Rantalainen	28,96 %
Talenom	75,52 %
Teemuaho	45,12 %

Rantalainen on näistä yrityksistä vakavaraisin tälläkin tunnusluvulla mitaten. Suhteellisen velkaantuneisuuden prosentti on ohjearvojen mukaan hyvä Rantalaisella. Rantalaisella on vahva oma pääoma ja sillä ei ole paljoa käytössä vierasta pääomaa, joten yritys on tunnusluvuilla mitaten vakavarainen. Teemuahon suhteellisen velkaantuneisuuden prosentti on ohjearvon mukaan tyydyttävää tasoa. Tämä johtuu siitä, että sillä on suuri velka saman konsernin yrityksille. Mikäli tätä konsernin sisäistä velkaa ei olisi, tunnusluvun arvo olisi erittäin hyvä. Talenomin suhteellisen velkaantuneisuuden arvo on tyydyttävää tasoa johtuen mielestäni siitä, että yritys on kasvuvaiheessa ja he rahoittavat sitä mahdollisesti vieraalla pääomalla.

Vakavaraisuuden tunnuslukuja vertailtaessa Rantalainen näyttäisi olevan näistä yrityksistä vakavaraisin. Tämä johtuu mielestäni siitä, että Rantalainen on konsernin emoyhtiö. Yritys on vanha, joten se pystyy rahoittamaan toimintansa voittovaroilla eli se ei juurikaan käytä vierasta pääomaa. Myös Teemuahon tunnusluvut ovat hyvää tasoa ottaen huomioon sen, että yritys on konsernin tytäryritys. Talenomin tunnusluvut ovat mielestäni heikolla tasolla yhtiöittämisen ja kovan kasvuvauhdin takia, koska ne vaativat paljon vierasta pääomaa ja omaa pääomaa ei ole vielä ehtinyt kertyä konserniin.

5.3 Maksuvalmiuden tunnusluvut tilitoimistoissa

Oikaistun tuloslaskelman ja taseen perusteella lasketun Quick ration arvot ovat seuraavanlaiset:

Quick ratio:

Rantalainen	2,14
Talenom	0,77
Teemuaho	0,94

Tämän tunnusluvun ajatuksena on, että vain rahoitusomaisuudella arvioidaan olevan arvoa, mikäli yrityksen toiminta loppuisi ja yrityksen omaisuus myytäisiin.

Rantalaisella on hyvä Quick ration arvo, koska heidän rahoitusomaisuuden arvo on niin suuri suhteessa lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Teemuahon Quick ration arvo on tyydyttävää tasoa sen vuoksi, kun sillä on iso lyhytaikainen velka konsernin sisältä. Talenomin Quick ration arvo on tyydyttävällä tasolla ohjearvojen mukaan. Tämä johtuu isosta lyhytaikaisesta velasta suhteessa heidän rahoitusomaisuuteensa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Oikaistujen tuloslaskelmien ja taseiden perusteella laskettujen taloudellisten tunnuslukujen mukaan paras kannattavuus mukana olevista tilitoimistoista oli Teemuaholla. Vakavaraisin tilitoimisto sekä paras maksuvalmius oli puolestaan Rantalaisella.

Tilastokeskuksen laatiman taloushallintoalan toimialaraportin mukaan tilitoimistojen omavaraisuusaste-% vuonna 2009 oli keskimäärin 57,6 %. Tässä vertailusani mukana olevien tilitoimistojen omavaraisuusasteet olivat Talenomilla 11,42 %, Teemuaholla 26,65 % ja Rantalaisella 74,10 %. Ainoastaan Rantalaisen omavaraisuusaste-% ylitti koko toimialan keskimääräisen prosentin. Tämä johtuu mielestäni siitä, että otin analyysiin Talenom konsernin, joka on yhtiöittämisen takia perustettu vasta joulukuussa 2009, niin yhtiölle ei ole ehtinyt kertyä omaa pääomaa kuin yhdeltä vajaalta tilikaudelta. Teemuahon alhainen omavaraisuusaste-% verrattuna koko toimialan keskiarvoon johtuu mielestäni siitä, että kyseinen tilitoimisto ei ole konserninsa emoyhtiö. Ne siirtävät yhtiön voittovaroja konserniavustuksena emoyhtiölleen ja tällöin yhtiön oma pääoma ei kasva, mikä vaikuttaa omavaraisuusasteeseen.

Toimialaraportin mukaan tilitoimistojen maksuvalmiutta mittaavan quick ration arvo oli vuonna 2009 keskimäärin 1,9. Näistä kolmesta vertailussa mukana olleista tilitoimistoista tämän keskimääräisen arvon ylitti vain Rantalainen, jonka quick ration arvo oli 2,14. Teemuahon maksuvalmiuden tyydyttävä arvo 0,94 johtuu yhtiön suuresta lyhytaikaisesta velasta saman konsernin yrityksille. Talenomin tyydyttävä maksuvalmius quick ration arvolla 0,77 johtuu siitä, että yhtiöllä on lyhytaikaista velkaa paljon verrattuna rahoitusomaisuuteen. Tämä johtuu osaltaan siitä, että yhtiö on toiminut vajaan tilikauden.

Tilastokeskuksen vuonna 2011 laatiman taloushallintoalan toimialaraportin mukaan tilitoimistojen taloudelliset tunnusluvut ovat kehittyneet suotuisasti viimeiset vuodet. Muun muassa yritysten vakavaraisuutta kuvaava omavaraisuusaste on

ollut tilitoimistoissa hyvällä tasolla ja omavaraisuusaste on myös noussut lisää viimeisten vuosien aikana. Vastaavasti suhteellinen velkaantuneisuus on vähäistä tilitoimistoissa ja velkaantuneisuus on vielä laskenut entisestään viimeisten vuosien aikana. (Metsä-Tokila 2011: 35)

Tilitoimistoala on kokenut erittäin voimakkaan muutoksen 1990-luvulta lähtien. Muutokseen ovat vaikuttaneet muun muassa tietotekniikan kehitys ja kansainvälistyminen. Näiden seurauksena ala on ammattimaistunut ja tilitoimistot ovat alkaneet keskittymään myös muihin kuin lakisääteisiin palveluihin. Uusia palveluita ovat esimerkiksi konsultointi ja veroneuvonta. (Metsä-Tokila 2011: 36)

Tilitoimistoalalla on myös lähivuosina lähtenyt käyntiin rakennemuutos, joka merkitsee aiempien toimintojen häviämistä, mutta toisaalta se on tuonut myös mukanaan uusia työtehtäviä. Sähköiseen taloushallintoon siirtyminen on keskeinen tilitoimistojen toimintaan vaikuttava muutos seuraavien vuosien aikana. Tietotekniikan kehityksen myötä tilitoimistoalan ja ohjelmistoalan välille on syntynyt uusia kytkentöjä. Laskutus, kirjanpito tilinpäätöksineen, raportointi sekä palkanmaksut hoidetaan yhä useammin tulevaisuudessa sähköisesti. Yleistymässä on myös sähköisten arkistointipalveluiden tarjoaminen asiakkaalle. Tietotekniikan kehityksen myötä kirjanpito on entistä vähemmässä määrin tulevaisuudessa erillinen toimenpide, se syntyy automaattisesti muiden toimintojen yhteydessä. (Metsä-Tokila 2011: 40)

Tilitoimistoalan kasvun mahdollisuuksia tulevaisuudessa ovat muun muassa neuvontapalveluiden ja konsultointipalveluiden lisääminen asiakkaille, sähköisen asioinnin lisääminen ja se että suurimpien yritysten taloushallinnontyöt saataisiin ulkoistettua tilitoimistoille. Tilitoimistoalan kasvun uhkia tulevaisuudessa ovat muun muassa ammattitaitoisten osaajien rekrytoiminen tilitoimistoihin ja lainsäädännössä tapahtuvat nopeat muutokset. (Metsä-Tokila 2011: 46)

Toimialaraportti esittää, kuinka pienyritysvaltainen on taloushallintoala. Vuonna 2009 alalla oli vain kolme yritystä, jotka työllistivät yli 250 henkilöä. Ylivoimai-

sesti eniten alalla oli yrityksiä, joissa työskenteli 1 – 10 henkilöä. Pienempien yritysten osuus toimialalla ei ole laskenut juuri ollenkaan viimeisten vuosien aikana. (Toimialaraportti 2011: 15) Tutkimuksessani mukana olevat tilitoimistot ovat kaikki kasvuhaluksia. Tilitoimistot tavoittelevat orgaanista kasvua sekä ostavat myös pienempiä tilitoimistoja yrityskauppojen kautta. Talenom-konserni osti uuden tilikauden alettua Tampereelta tilitoimiston, joka tuo lisää liikevaihtoa noin 2,5 miljoonaa euroa. Visma Services Teemuaho Oy osti myös yhden uuden tilitoimiston tilikauden aikana. Rantalainen Oy IA International osti useamman tilitoimiston itselleen tilikautensa aikana. Kyseiset tilitoimistot ovat todella vahvoja toimijoita alalla. Mielestäni näillä tilitoimistoilla on vahvat taloudelliset resurssit menestyä tulevaisuuden kovassa kilpailutilanteessa.

LÄHTEET

Painettu kirja:

Ahti, Ari & Kaukinen, Eva & Koivikko, Arne & Perälä, Samuli & Tuominen, Jorma & Vesanen, Tuomo & Ylipiha, Riitta (2000). Hyvä tilinpäätöskäytäntö. KHT-yhdistyksen palvelu Oy

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2007). Tutki ja Kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi

Kallunki, Juha-Pekka & Kytönen, Erkki (2007). Uusi tilinpäätösanalyysi. Talentum

Laitinen, Erkki K. & Luotonen, Erkki (1996). Mitä tilinpäätös kertoo? Taloustieto Oy

Lindfors, Hannele (2008). Kirjanpito käytännönläheisesti. Kauppakamari

Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapio (2005). Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. WSOY

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili (2009). Hyvä tilinpäätöskäytäntö. WSOY

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi Raili (2006). Tilinpäätöksen tulkinta. WSOY

Salmi, Ilari (2010). Mitä tilinpäätös kertoo? Edita Publishing.

Yritystutkimusneuvottelukunta (2000). Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi.

Timo Metsä-Tokila (2011). Taloushallinnon palvelut, Toimialaraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Talnom konsernin tilinpäätösasiakirjat

Rantalainen Oy IA Internationalin tilinpäätösasiakirjat

Visma Services Teemuaho Oy:n tilinpäätösasiakirjat

Elektroniset julkaisut:

Rajala, Ari (2011). Nettovelkaantumisasaste-%. www.kauppalehti.fi (viitattu 15.11.2011). Saatavilla www-muodossa:
<URL:<http://www.kauppalehti.fi/balance/tulkintaohjeet/index.jsp?oid=20110262275>>

Taloushallintoliitto. www.taloushallintoliitto.fi (viitattu 15.11.2011). Saatavilla www-muodossa:
<URL:http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/hyva_tilitoimistotapa/>

Liite 1.

Talenom Oy -konserni

OIKAISTU TULOSLASKELMA

		1.12.2009
Rahayksikkö EURO		- 31.8.2010
LIKEVAIHTO		14 828 004,20
Liiketoiminnan muut tuotot	+	75 036,99
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ		<u>14 903 041,19</u>
Ulkopuoliset palvelut	+	800 870,47
Henkilöstökulut	+	7 935 771,47
Liiketoiminnan muut kulut	+	<u>3 170 495,51</u>
KÄYTTÖKATE		<u>- 11 907 137,44</u>
		2 995 903,75
Suunnitelman mukaiset poistot		1 437 789,44
LIIKETULOS		<u>1 558 114,31</u>
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	+	2 472,67
Muut korko- ja rahoitustuotot	+	<u>14 944,05</u>
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-	<u>493 616,76</u>
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-	<u>121 446,61</u>
Välittömät verot	-	<u>369 468,16</u>
NETTOTULOS		<u>590 999,49</u>
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
KOKONAISTULOS		<u>590 999,49</u>
Poistoeron lisäys/vähennys		
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		
Laskennallinen palkkorjaus		
Käyvän arvon muutokset		
Muut tuloksen oikaisut		
TILIKAUDEN TULOS		<u>590 999,49</u>

*kaikki tuloslaskelman erät ovat muutettu vuotuisiksi

Liite 2.

Talenom Oy -konserni

OIKAISTU TASE

Rahayksikkö EURO

31.8.2010

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

653 258,97

Liikearvo

1 346 241,39

Konserniliikearvo

5 558 241,26

Muut pitkävaikutteiset menot

509 133,66

Ennakkomaksut

452 883,08

8 519 758,36

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

4 289,03

Koneet ja kalusto

1 079 815,54

1 084 104,57

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset

Muut osakkeet ja osuudet

241 512,42

Muut saamiset

80 824,67

322 337,09

PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ

9 926 200,02

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Saamiset

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset

1 485 616,16

Muut saamiset

133 269,56

Siirtosaamiset

379 871,09

1 998 756,81

Rahat ja rahoitusarvopaperit

746 431,82

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ

2 745 188,63

VASTAAVAA YHTEENSÄ

12 671 388,65

Liite 3.

Talenom Oy -konserni	OIKAISTU TASE
Rahayksikkö EURO	31.8.2010
VASTATTAVAA	
OIKAISTU OMA PÄÄOMA	
Osakepääoma	
Osakepääoma	100 000,00
Muut rahastot	900 000,00
Tilikauden voitto	443 249,62
	<u>1 443 249,62</u>
Oman pääoman oikaisut	
VIERAS PÄÄOMA	
Pitkäaikainen	
Pääomalainat	1 600 000,00
Vaihtovelkakirjalainat	600 000,00
Lainat rahoituslaitoksilta	5 431 739,26
Muut velat	5 528,25
	<u>7 637 267,51</u>
Lyhytaikainen	
Lainat rahoituslaitoksilta	845 155,84
Ostovelat	940 418,55
Muut velat	611 731,76
Siirtovelat	1 163 565,37
	<u>3 560 871,52</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	12 641 388,65

Liite 4.

Visma Services Teemuaho Oy
0915296-7

OIKAISTU TULOSLASKELMA

		1.1.2010
Rahayksikkö EURO		- 31.12.2010
LIKEVAIHTO		<u>16 825 826,55</u>
Liiketoiminnan muut tuotot		+ <u>303 138,71</u>
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ		<u>17 128 965,26</u>
Aine- ja tarvikekäyttö	+ 807 659,87	
Ulkopuoliset palvelut	+ 90 724,46	
Henkilöstökulut	+ 9 299 259,75	
Liiketoiminnan muut kulut	+ 3 153 771,56	- 13 351 415,64
KÄYTTÖKATE		<u>3 777 549,62</u>
Suunnitelman mukaiset poistot		- <u>1 204 581,72</u>
LIIKETULOS		<u>2 572 967,90</u>
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista		+ 150,00
Muut korko- ja rahoitustuotot		+ 56 311,24
Korkokulut ja muut rahoituskulut		- 6 188,51
Välittömät verot		- <u>724 406,73</u>
NETTOTULOS		<u>1 898 833,90</u>
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		- <u>2 500 000,00</u>
KOKONAISTULOS		<u>-601 166,10</u>
Poistoeron lisäys/vähennys		- 13 917,64
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		
Laskennallinen palkkakorjaus		
Käyvän arvon muutokset		
Verojen oikaisut		+ <u>650 000,00</u>
TILIKAUDEN TULOS		<u>34 916,26</u>

Liite 5.

Visma Services Teemuaho Oy
0915296-7

OIKAISTU TASE

Rahayksikkö EURO

31.12.2010

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

175 426,23

Liikearvo

2 751 906,71

Muut pitkävaikutteiset menot

84 181,71

3 011 514,65

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

0,00

Koneet ja kalusto

172 741,39

Muut aineelliset hyödykkeet

2 548,04

175 289,43

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset

Muut osakkeet ja osuudet

5 915,33

Muut saamiset

1 240,00

7 155,33

PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ

3 193 959,41

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Saamiset

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset

1 694 062,15

Saamiset saman konsernin yrityksiltä

15 675,82

Muut saamiset

13 349,80

Siirtosaamiset

433 672,87

2 156 760,64

Rahat ja rahoitusarvopaperit

5 008 519,71

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ

7 165 280,35

VASTAAVAA YHTEENSÄ

10 359 239,76

Liite 6.

Visma Services Teemuaho Oy
0915296-7

OIKAISTU TASE

Rahayksikkö EURO 31.12.2010

VASTATTAVAA

OIKAISTU OMA PÄÄOMA

Osakepääoma	
Osakepääoma	170 000,00
Edellisten tilikausien voitto	2 531 890,50
Tilikauden voitto (tappio)	34 916,26
	<u>2 736 806,76</u>

Oman pääoman oikaisut

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Poistoero 21 923,86

VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen

Lainat rahoituslaitoksilta	
Saadut ennakot	8 075,12
Ostovelat	205 095,93
Velat saman konsernin yrityksille	4 874 003,10
Muut velat	847 231,89
Siirtovelat	1 666 103,10
	<u>7 600 509,14</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

10 359 239,76

Liite 7.

Rantalainen Oy IA International
0362167-0

OIKAISTU TULOSLASKELMA

		1.4.2010
Rahayksikkö EURO		- 31.3.2011
LIKEVAIHTO		9 129 673,28
Liiketoiminnan muut tuotot	+	117 390,58
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ		<u>9 247 063,86</u>
Aine- ja tarvikekäyttö	+	147 229,24
Ulkopuoliset palvelut	+	493 433,69
Henkilöstökulut	+	5 175 362,49
Liiketoiminnan muut kulut	+	1 584 066,93
KÄYTTÖKATE		<u>7 400 092,35</u>
		1 846 971,51
Suunnitelman mukaiset poistot	-	575 823,34
LIIKETULOS		<u>1 271 148,17</u>
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	+	677 350,00
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	+	180,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	+	40 237,81
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-	32 737,14
Välittömät verot	-	365 074,19
NETTOTULOS		<u>1 591 104,65</u>
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
KOKONAISTULOS		<u>1 591 104,65</u>
Poistoeron lisäys/vähennys		
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys		
Laskennallinen palkkakorjaus		
Käyvän arvon muutokset		
Muut tuloksen oikaisut		
TILIKAUDEN TULOS		<u>1 591 104,65</u>

Liite 8.	
Rantalainen Oy IA International 0362167-0	OIKAISTU TASE
Rahayksikkö EURO	31.3.2011
VASTAAVAA	
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineettomat hyödykkeet	
Aineettomat oikeudet	70 893,28
Liikearvo	609 607,12
Muut pitkävaikutteiset menot	33 796,81
	<u>714 297,21</u>
Aineelliset hyödykkeet	
Koneet ja kalusto	401 791,36
Muut aineelliset hyödykkeet	9 524,70
	<u>411 316,06</u>
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset	
Osuudet saman konsernin yrityksistä	4 180 441,54
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	500 000,00
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	6 727,52
Muut osakkeet ja osuudet	46 193,19
Muut saamiset	152 500,00
Pitkäaikaiset myyntisaamiset	20 830,93
	<u>4 906 693,18</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	6 032 306,45
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Saamiset	
Lyhytaikaiset	
Myyntisaamiset	1 276 473,99
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	663 897,38
Lainasaamiset	28,45
Muut saamiset	166 072,62
Siirtosaamiset	813 799,30
	<u>2 920 271,74</u>
Rahat ja rahoitusarvopaperit	1 255 396,69
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	4 175 668,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ	10 207 974,88

Liite 9.

Rantalainen Oy IA International
0362167-0

OIKAISTU TASE

Rahayksikkö EURO

31.3.2011

VASTATTAVAA

OIKAISTU OMA PÄÄOMA

Osakepääoma	
Osakepääoma	300 000,00
Ylikurssirahasto	1 271 900,00
Edellisten tilikausien voitto	4 400 323,21
Tilikauden voitto (tappio)	1 591 104,65
	<u>7 563 327,86</u>
Oman pääoman oikaisut	

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen	
Lainat rahoituslaitoksilta	690 000,00
	<u>690 000,00</u>
Lyhytaikainen	
Lainat rahoituslaitoksilta	180 000,00
Saadut ennakot	1 000,00
Ostovelat	115 049,23
Muut velat	552 028,93
Siirtovelat	1 106 541,86
	<u>1 954 620,02</u>

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

10 207 947,88